

Det Dyreetiske Råd: Udtalelse om brug af heste til sport

Det Dyreetiske Råd: Udtalelse om brug af heste til sport

Det Dyreetiske Råd: Udtalelse om brug af heste til sport

© Det Dyreetiske Råd 2023
Forsideillustration: Colourbox

Det Dyreetiske Råd
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Holbergsgade 6
1057 København K
detdyreetiskeraad@fvm.dk
www.detdyreetiskeraad.dk

Indhold

Sammenfatning	7
1. Baggrund	9
2. Formål og afgrænsning	11
3. Lovgivning og andre rammer	12
3.1 Lovgivning	12
3.2 Branchens egne initiativer	14
3.3 Tidligere udtalelser og høringssvar fra Det Dyreetiske Råd	19
4. Hestesport i Danmark	21
4.1 Hestens biologi og adfærd	21
4.2 Dressur og springning	22
5. Udvalgte fokusområder for Rådets drøftelser	25
5.1 Hestens holdbarhed	25
5.2 Opstaldning	27
5.3 Træning og konkurrencer	28
6. Det Dyreetiske Råds overvejelser og anbefalinger	37
6.1 Hestens holdbarhed	41
6.2 Opstaldning	42
6.3 Træning og konkurrencer	43
6.4 Andre discipliner end dressur og springning	47
Konklusion	49
Bilag: Det Dyreetiske Råds udarbejdelse af denne udtalelse	53
Litteratur	54

Sammenfatning

Sportshestes velfærd giver i disse år anledning til bekymringer og opmærksomhed på, at de sportslige krav kan indebære en risiko for hestenes velfærd. I de senere år har der samtidig været øget forskning i træningsmetoder og hestevelfærd, og normer for hold og brug af dyr har udviklet sig. Det Dyreetiske Råd håber med denne udtalelse at kunne bidrage til en evaluering og nytænkning af brugen af heste til sport. Rådet bruger eksempler fra dressur og springning, men Rådet understreger, at valget af de to discipliner alene beror på hensyn til afgrænsningen af udtalelsen, og at Rådets principielle overvejelser og anbefalinger også gælder andre discipliner. Rådet har i udtalelsen udvalgt nogle fokusområder, som kan give særlige udfordringer for dyrevelfærden, når heste bruges til sport, nemlig hestens holdbarhed, opstaldning, samt træning og konkurrencer.

Det Dyreetiske Råd finder det ikke i sig selv problematisk, at heste anvendes til sport, men anvendelsen indebærer en risiko for, at hestes velfærd kompromitteres. Rådet understreger, at det er uacceptabelt, at heste påføres smerte, sår og andet ubehag ved udøvelse af sportslige aktiviteter. Rådet mener, at dette skal ophøre omgående og minder i forlængelse heraf om den gældende lovgivning. Det Dyreetiske Råd anbefaler, at praksis og traditioner omkring hestesport evalueres set i lyset af den viden, der er om hestes adfærd og velfærd i dag samt tidssvarende normer for hold og brug af dyr. Rådet mener videre, at der er behov for at gøre op med synet på hesten som en atlet og i stedet anerkende, at hestes deltagelse i konkurrencer alene handler om menneskers interesser og ambitioner.

Det Dyreetiske Råd fremsætter i udtalelsen en række anbefalinger vedr. bl.a. uddannelse af personer, der har ansvar for hold af heste, træning, undervisning samt afholdelse af konkurrencer; aldersgrænsen for hestes deltagelse i konkurrencer og lign.; opstaldning med prioritering af hestes sociale behov og adgang til fri bevægelse; samt grænser for, i hvilket omfang en hest må være væk fra sine vante omgivelser for at deltage i konkurrencer eller være på træningsophold. Rådet anbefaler også nytænkning af træning og brugen af udstyr, herunder at anvendelsen af bestemte former for udstyr ophører, hvis brugen i praksis har karakter af en form for tvang eller anvendes til at forcere en præstationsudvikling.

Ift. konkurrencer anbefaler Rådet bl.a., at man alene præmierer præstationer, der ikke kompromitterer hestes velfærd i en grad, så der kan observeres konfliktadfærd, smerte og andet ubehag; at alle heste kontrolleres både før og efter konkurrencer, at skader registreres i centrale registre, og at der i et uvildigt regi uddannes personer til at foretage denne kontrol. Ift. brug af doping anbefaler Rådet, at der i en periode testes betydeligt mere, så resultaterne afspejler de virkelige forhold. Rådet anbefaler videre, at det præciseres i hestebekendtgørelsen, at hvis en hest har modtaget en behandling, der kan påvirke dens præstation, må den ikke deltage i konkurrencer, før virkningen af behandlingen kan forventes at være ophørt. Rådet anbefaler derfor også, at medicinering af sportsheste skal registreres, at oplysningerne skal gøres tilgængelige for dem, der skal kontrollere hestene ved konkurrencer, og at heste, der stadig er inden for behandlingens virkningsperiode, afvises i at deltage. Endelig anbefaler Rådet, at kirurgiske indgreb, der har betydning for hestens præstation, anføres i hestepasset, så et forbud mod at deltage i konkurrence kan håndhæves.

Det Dyreetiske Råd understreger, at overvejelser og anbefalinger i udtalelsen er relevante for evaluering af alle former for hestesport, og at anbefalingerne bør føre til øjeblikkelig handling fra branchens side. Hvis opfølgningen ikke sker snarest, anbefaler Rådet, at der i Danmark udarbejdes specifik lovgivning for brug af heste til sport.

1. Baggrund

Heste har været brugt som ride- og trækdyr langt tilbage i historien. Heste blev blandt andet brugt i krig, og i fredstid var der derfor behov for at træne både heste, ryttere og kuske. Dette dannede grundlag for brugen af heste i det, der senere udviklede sig til forskellige sportsdiscipliner. Hestevæddeløb og klassisk ridekunst er således beskrevet flere hundrede år f.Kr., og allerede tilbage i 1500-tallet blev der etableret særlige rideskoler. Omkring 1900-tallet blev de første rideklubber i Danmark dannet, og i 1912 var der for første gang ridesport ved de olympiske lege. I 1917 blev Dansk Ride Forbund stiftet, og det blev i 1918 optaget som specialforbund under Danmarks Idrætsforbund. Interessen for ridning voksede særligt gennem 70'erne og 80'erne. I dag (2022) dækker Dansk Ride Forbund omkring 450 klubber med tilsammen knap 57.000 medlemmer, og forbundet afvikler ca. 2000 stævner om året. Dansk Ride Forbund har ikke tal på, hvor mange heste der er aktive i hver disciplin, og på lavere niveauer kan de samme heste bruges i både dressur- og springkonkurrencer. Forbundet skønner dog, at der samlet set er ca. 75.000 heste i den organiserede ridesport i deres regi. Ikke alle ryttere er dog medlem af en klub under Dansk Ride Forbund, og der er væsentligt flere, der jævnligt dyrker ridning. Dansk Islandshesteforening har fx ca. 3000 medlemmer med tilsammen ca. 38.000 islandske heste. Dertil kommer heste, der bruges i andre discipliner, fx væddeløb.

Hestesporten har løbende udviklet sig, både i forhold til de gamle discipliner og i forhold til introduktion af nye discipliner. Der findes i dag mange forskellige former for hestesport, herunder dressur, ridebanespringning, travløb, galopløb, military, westernridning, og særlige gangartskonkurrencer for islandske heste. Discipliner som dressur og ridebanespringning har i dag ikke kun fokus på at styrke hesten ved de oprindelige gymnastiske øvelser men også på at levere en mere opvisningspræget præstation. Andre discipliner har også udviklet sig, fx med krav om øget hastighed. Nogle former for hestesport, fx dressur og ridebanespringning, har som nævnt siden 1912 været en del af det olympiske program, og hvor sportsridning tidligere primært var forbeholdt militærfolk og velhavere, er ridning som hobby og deltagelse i amatørkonkurrencer i dag mere bredt tilgængeligt. I dag ses der jævnligt en debat om hold og brug af heste, særligt i forbindelse med hestesport. Her synes der at være et sammenstød mellem syn på heste som brugsdyr med en deraf følgende følelse af ret til at anvende dyret til at udfolde egne sportslige interesser og ambitioner, og syn på brug af heste, hvor anvendelsen i højere grad skal foregå på hestens præmisser, fx med et større fokus på hestenes natur.

Bekymringer for hestenes velfærd synes at være stigende i disse år, både i og uden for sporten og inden for alle hestesportsdiscipliner. En øget mulighed for dokumentation og udbredelse af observationer, fx ved brug af optagelser med mobiltelefoner og deling på sociale medier, har givet mulighed for større indblik i og opmærksomhed på, at de sportslige krav kan indebære en risiko for hestenes velfærd, og at selv når der er fokus på hestenes velfærd, er det i højere grad de fysiske end de mentale aspekter, som bemærkes. I de senere år har der også været øget forskning i hestenes velfærd, hvilket har givet mere viden om bl.a. effekten af træningsmetoder på heste, og hvordan heste reagerer på en evt. fysisk eller mental belastning. I forlængelse af dette er der kommet mere fokus på træning og brug af udstyr samt på metoder til at overvåge konsekvenserne for hestene af at blive brugt til sport. Der er således i disse år en del diskussion internationalt af konkrete forhold i hestesporten, herunder af hvad der opfattes som velfærdsmæssigt forkert ridning eller brug af udstyr, tilstrækkelig kontrol, samt de generelle forhold i sportshestes liv i forhold til hold og træning.

Lovgivningen om hold og brug af heste i Danmark sætter nogle generelle rammer for hestevelfærd. Men der er ikke meget lovgivning, der specifikt omhandler særlige forhold for heste, der anvendes til sport. Her er der til gengæld retningslinjer udarbejdet af de forbund, der organiserer sporten, og som dermed også selv har ansvar for håndhævelsen. Eliten inden for de forskellige discipliner bidrager indirekte til dette ved at sætte standarder i deres eget virke og fungere som rollemodeller for den mere hobbyprægede del af sporten. Men både for eliten og på amatørplanet rapporteres der om et stigende ambitionspres ved brug af heste til sport, og dermed er der også en øget risiko for, at hestenes velfærd kompromitteres.

Konkurrencer indebærer en risiko for, at hesten pga. ambitioner og/eller økonomiske interesser presses for at opnå en særlig præstation.

2. Formål og afgrænsning

Hestesport er båret af traditioner, men viden om hestevelfærd, træningsmetoder og normer for hold og brug af dyr har udviklet sig en del de seneste årtier. Det Dyreetiske Råd finder, at der set i lyset af dette er behov for se nærmere på brugen af heste til sport. Rådet håber således med denne udtalelse at kunne bidrage til en evaluering og nytænkning af brugen af heste til sport.

Det Dyreetiske Råd har drøftet, hvordan emnet brug af heste til sport skal afgrænses. Rådet har valgt, at denne udtalelse skal omfatte heste, der bruges til konkurrencer, dvs. situationer hvor der er risiko for, at hesten pga. ambitioner og/eller økonomiske interesser presses for at opnå en særlig præstation. Dette gælder både på elite- og amatørplan. Selv om både ambitioner og det økonomiske aspekt formodentlig i højere grad kan øge presset på hestene i toppen af sporten, kan den praksis, der udvises her, nemlig samtidig fungere som rollemodel og eksempler for amatørryttere.

Det Dyreetiske Råd fokuserer i udtalelsen både på dyrevelfærd i relation til selve udøvelsen af sporten og på aspekter af hestens liv uden for konkurrencesituationen, hvor deltagelse i sport giver særlige udfordringer. Rådet drøfter i denne udtalelse ikke hestehold generelt, men henviser her i stedet til tidligere publikationer jf. afsnittet herunder om tidligere udtalelser og hørings svar. Rådet drøfter heller ikke spørgsmål i relation til avl eller slagtning (og transport i forbindelse hermed), da disse spørgsmål ikke er særlige problematikker for sportsheste. Spørgsmål om forsikringer på udtjente sportsheste inddrages heller ikke.

Det Dyreetiske Råd ønskede som udgangspunkt at drøfte en række forskellige discipliner inden for hestesport. Det stod imidlertid klart efter den indledende afdækning af emnet og de første drøftelser i Rådet, at afdækning af vilkår for de mange eksisterende discipliner var for omfattende til at blive behandlet meningsfuldt inden for rammerne af en udtalelse. Det Dyreetiske Råd har derfor valgt i denne udtalelse at tage udgangspunkt i to discipliner, nemlig dressur og springning, der begge hører under Dansk Ride Forbund. Rådet bruger dermed eksempler fra de to valgte discipliner som illustration af forhold inden for hestesport generelt, hvor der efter Rådets opfattelse bør arbejdes på at forbedre dyrevelfærden.

Rådet understreger, at valget af dressur og springning som eksempler til basis for de principielle drøftelser om hestesport alene beror på hensyn til afgrænsningen af omfanget af udtalelsen. Rådet understreger dermed samtidig, at Rådets principielle overvejelser og Rådets anbefalinger også er relevante for andre discipliner, fx brug af heste til trav- og galopsport og konkurrencer med islandske heste. Rådet vil derfor også afslutningsvis pege på potentielle problemområder i andre discipliner end dressur og springning, som er kommet til Rådets kendskab under arbejdet med denne udtalelse.

I udtalelsen redegøres for og drøftes en række problemområder. Ikke alle nævnte problematikker er nødvendigvis gældende for begge de valgte discipliner, men de fleste problematikker vil gælde dem begge såvel som andre hestesportsdiscipliner. For nemhedens skyld bruges generelle betegnelser som hestesport og sportsheste i udtalelsen. Betegnelserne dækker i denne udtalelse både brug af heste på eliteplan og heste, der bruges til sport på mere hobbypræget niveau. Betegnelsen heste dækker her også ponyer.

3. Lovgivning og andre rammer

3.1 Lovgivning

Hold af heste til sport er omfattet af de dyrevelfærds-mæssige mindstekrav til hold af heste samt de generelle regler om hold af dyr, som fx dyrevelfærdsloven, lov om hold af dyr, og regler for beskyttelse af dyr under transport (dette er ikke en udtømmende oversigt). Nedenfor gengives den lovgivning, som, Rådet vurderer, er relevant for overvejelserne i denne udtalelse, nemlig de regler, der kan være særlig vigtige eller give særlige udfordringer ved hold og brug af heste, der anvendes til sport.

Dyrevelfærdsloven (Bekendtgørelse af lov om dyrevelfærd)¹

Dyrevelfærdslovens formål er at fremme god dyrevelfærd, respekt for dyr som levende og sansende væsener, og at varetage dyreetiske hensyn (§ 1). Loven slår indledningsvis fast, at dyr er levende væsener og skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe (§ 2). Dyrevelfærdsloven nævner desuden, at dyr ikke må dresseres eller bruges til fremvisning eller lignende, hvis dyret herved påføres væsentlig ulempe (§ 28). Loven giver endvidere ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri mulighed for at fastsætte regler om bl.a. oplæring og træning af dyr, forbud mod behandling af dyr med henblik på at skjule sygdomssymptomer, samt brug af hjælpemidler og forbud mod brug af tvangsmidler (§ 11). Endelig kan ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri ifølge dyrevelfærdsloven fastsætte regler om, at den, som er ansvarlig for et professionelt hestehold, skal være over 18 år og besidde en relevant faglig uddannelse (§ 22). Denne mulighed er dog endnu ikke udnyttet.

Hestebekendtgørelsen (Bekendtgørelse om dyrevelfærds-mæssige mindstekrav til hold af heste)²

Der stilles i bekendtgørelsen krav om, at heste skal motioneres i mindst 2 timer 5 dage om ugen, eller også skal de gives fri bevægelse på fold. Et til to år gamle plage (ungheste) skal være på fold sammen med artsfæller. Og for føl og plage under 1 år gælder, at de skal være på fold sammen med artsfæller i mindst 2 timer 5 dage om ugen, dog med undtagelse i tilfælde af kortere perioder med træning. Der er kun mulighed for at fravige dette af veterinære årsager eller ved ekstreme vejr-mæssige forhold (§ 16).

I bekendtgørelsen stilles endvidere krav om, at den ansvarlige for et hestehold skal sikre sig, at hestene passes af et tilstrækkeligt antal personer med relevant faglig viden, færdigheder og kvalifikationer, så hestene kan passes velfærds-mæssigt forsvarligt (§ 22). I forhold til håndtering og træning gælder, at man skal sørge for, at hesten i en tidlig alder oplæres til at blive håndteret. Oplæring, træning og brug af hesten skal være tilpasset hestens alder og fysiske og psykiske kapacitet, så den beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe (§ 27). Det udstyr, som anvendes som hjælpemidler på heste, skal være tilpasset den enkelte hest og må ikke påføre hesten skader eller anvendes som tvangsmidler (§ 28). Det er desuden ikke tilladt at anvende nogen form for medicinering eller behandling, som har til formål at skjule sygdomssymptomer, så hesten kan træne og deltage i konkurrencer (§ 29). Endelig er det forbudt at bruge et fjernbetjent el-

---

1 LBK nr. 1597 af 08/07/2021

2 BEK nr. 1746 af 30/11/2020

Heste knytter sig til hinanden, og de er stærkt motiverede for at være sammen med andre heste. Manglende social kontakt og forhindring af sociale interaktioner øger risikoen for udvikling af unormal adfærd, herunder aggression mod andre heste. Fra 2021 er det et lovkrav, at hestehold skal bestå af mindst to dyr. Det er dog ikke præciseret, hvor tæt kontakt dyrene skal have.

ler automatisk virkende aggregat, der hæftes på hesten, og påfører hesten elektrisk stød eller anden væsentlig ulempe, når det aktiveres (§ 30).

Som noget nyt er der fra 2021 krav om, at et hestehold skal bestå af mindst to dyr af enten hestearten, æselarten eller krydsninger af disse (§ 3). Kravet har overskriften "Kontakt til artsfæller", men det er ikke præciseret, hvilken grad af kontakt, som hestene skal have, fx om de blot skal kunne se og høre hinanden, eller om de også skal kunne have fysisk kontakt og røre hinanden og evt. være på fold sammen. En hest kan dog stadig holdes alene i højst 4 måneder, hvis den ene hest i et hestehold med to heste dør eller af anden årsag permanent forlader hesteholdet (§ 3, stk. 2). Hvis hesten er anskaffet inden den 1. januar 2021, og den er blevet holdt uden kontakt til artsfæller, kan den fortsat holdes sådan, indtil den afhændes eller dør (§ 37).

Bekendtgørelse om erhvervsuddannelsen til dyrepasser³

Erhvervsuddannelsen til dyrepasser kan afsluttes med et speciale som hestemanager. Kompetencemålene for specialet hestemanager omfatter bl.a.: daglig pasning og fodring af heste, viden om hestes anatomi og fysiologi, adfærd, velfærd og sundhed samt almindelige sygdomme, rideteori samt

---

3 BEK nr. 497 af 22/04/2022

elementer af tilridning, longering og mønstring på baggrund af viden om den unge hests naturlige adfærd, udvikling og grunduddannelse, vejledning af ryttere i grundlæggende håndtering og ridning, samt identifikation af grundlæggende ridetekniske fejl og typiske rytterfejl, lovgivning og internationale retningslinjer ved hold og transport af heste (§ 4).

3.2 Branchens egne initiativer

Hestebranchen har iværksat en række initiativer med henblik på at øge viden om heste og deres velfærd samt at udarbejde regler og retningslinjer for brug af heste til sport. Det gælder fx de følgende initiativer:

Hestevelfærdsforum

Forum for Hestevelfærd, eller Hestevelfærdsforum, er en platform for en række organisationer vedrørende heste i Danmark, herunder Dansk Ride Forbund, Dansk Galop, Dansk Travsports Centralforbund, Dansk Islandshesteforening, Hestens Værn, relevante afdelinger af SEGES og Den Danske Dyrælgeforening. Formålet med sammenslutningen er at øge velfærd for heste, bl.a. ved at udarbejde fælles høringssvar til relevante forslag til lovgivning.

Uanvendelig.dk

Uanvendelig.dk er en hjemmeside udviklet i samarbejde mellem Hestens Værn og Clausardal.com. Formålet med hjemmesiden er at skabe et forum, hvor ryttere kan finde fagligt funderet viden om skader på heste, herunder om både forebyggelse og genoptræning. Målet er at reducere antallet af heste, der må aflives som følge af skader.

Hestelex

Hestelex er en app, som SEGES står bag. Formålet med appen er at hjælpe hesteejere med at få overblik over relevant lovgivning vedrørende fx stalde og folde, transport, registrering, fodring, handel og medicinering.

De enkelte sportsdiscipliner har udarbejdet regler og retningslinjer for brug af heste i deres sport. Nedenfor gengives relevante eksempler fra Dansk Ride Forbunds generelle regler og retningslinjer, samt de regler der er specifikt rettet mod henholdsvis dressur og springning.

Dansk Ride Forbund

Dansk Ride Forbund vedtog i 2020 en række pejlemærker for forbundet, herunder en indsats i forhold til hestevelfærd. Forbundet dækker ikke kun disciplinerne dressur og springning, men også disciplinerne military, distance, voltigering, multisport og paradressur. Herunder gengives en oversigt over elementer fra Dansk Ride Forbunds retningslinjer, reglementer og uddannelser, som Rådet finder relevante for drøftelserne i denne udtalelse. Rådet henviser til de pågældende dokumenter for en uddybning af forbundets egne rammer for ridesporten. Overtrædelse af reglerne kan anmeldes til den aktuelle stævnejury, til forbundets disciplinærudvalg (ved overtrædelse af forbundets vedtægter) og appeludvalget (ved doping af hest og rytter). Danmarks Idrætsforbund indførte i 2020 en whistleblowerordning på vegne af alle sine specialforbund. Der er foreløbig (forår 2022) ikke kommet nogle indberetninger fra ridesporten til whistleblowerordningen.

- *Etiske retningslinjer*⁴

Dansk Ride Forbund har udarbejdet retningslinjer for etisk korrekt brug af heste til ridesport. Retningslinjerne skal overholdes både til hverdag og i forbindelse med konkurrencer. Heraf fremgår det blandt andet, at hensynet til hesten og dens fysiske og mentale sundhed skal have højeste prioritet, og at dens velfærd skal gå forud for fx trænerens, rytterens og ejerens interesser og ønsker. Retningslinjerne vedrører endvidere brug af omsorgsfulde og kompetente træningsmetoder, der ikke skader hesten; brug af hesten, der er tilpasset dens kapacitet; udvikling af rytterens viden og kunnen samt uddannelse i træning og håndtering, forhold der vedrører generel hold og pleje samt en fremhævelse af, at veterinærmedicinsk behandling af en hest alene må have til formål at fremme dens sundhed og velbefindende. Retningslinjerne påpeger desuden, at hesten ikke må udsættes for fysisk eller psykisk vold og specificerer, at der herved forstås rykning/flåning/savning med bidet i munden; anvendelse af pisk ud over hvad der karakteriseres som korrektion og/eller irettesættelse; uhæmmet anvendelse af sporer; anden vold der har karakter af afstraffelse, samt rollkur og hyperfleksion forstået som bøjning af hesten under tvang.

- *Fælles reglement*⁵

Dansk Ride Forbund har endvidere et fælles reglement for de sportsdiscipliner, der hører under forbundet. Heraf fremgår det bl.a., at det er et mål for ridesporten at udvikle hesten til en "glad atlet". Hestens velfærd og holdbarhed skal derfor prioriteres. Det fremgår her som i de etiske retningslinjer, at ridning aldrig må indeholde fysisk og psykisk misbrug eller vold mod hesten, ligesom straf og overdreven korrektion ikke må benyttes (dette specificeres som uforståelig, unødigt og/eller overdreven brug af fysisk eller verbal påvirkning af hesten, herunder brug af pisk, tøjle, sporer, schenkler eller andre remedier, eller ryk eller flåning i mund, der medfører smerte eller ubehag). Hjælpe midler som pisk, sporer og bid må kun bruges til at vejlede og korrigere hesten i forhold til hestens naturlige adfærdsmæssige reaktionsmønster og indlæringspotentiale og aldrig som straf. Umådeholden fremad drift på en træt hest eller ridning på en udmattet hest betragtes som misbrug af hesten. Ved behov for korrektion skal årsagen til hestens adfærd søges identificeret og inddrages i en plan for en korrektion af problemet.

Det understreges videre, at rytteren og/eller den ansvarlige for hesten altid har pligt til at håndtere hesten ud fra en forståelse af hestens naturlige adfærd, og til at sætte sig ind i hestes normale adfærd og kropssprog, herunder tegn på smerte, ubehag, konflikt, og flugtreaktioner. Dansk Ride Forbund opfordrer samtidig alle, som er involveret i ridesporten, til løbende at videreudanne sig i korrekt varetagelse og uddannelse af hesten.

Det fremgår videre af reglementet, at hesten skal forberedes på trænings- og konkurrencesituationer gennem tilstrækkelig miljøtræning, og at metoder, der anvendes under træning og håndtering af hesten, skal baseres på kendskab til adfærd og læringsteori, så hesten så vidt muligt motiveres positivt. Hesten må desuden kun deltage i træning og/eller konkurrence, som modsvarer hestens fysiske og mentale kapacitet og alder.

Hestens udstyr må aldrig skade hesten, fx pga. fejlagtig brug eller misbrug, bruges til at skjule skader, der kan udløse sanktioner, benyttes til at hæmme hestens naturlige sanser eller evne til at

---

4 Dansk Ride Forbunds retningslinjer for etisk korrekt anvendelse af hesten til ridesport (gældende fra 1. januar 2021)

5 Dansk Ride Forbund. Fælles Bestemmelser (gældende fra 1. januar 2023)

Ifølge Dansk Ride Forbund må hestens udstyr aldrig skade hesten, eller benyttes til at hæmme hestens naturlige sanser eller evne til at udtrykke ubehag eller konfliktadfærd, og hestens naturlige bevægelsesfrihed skal altid prioriteres. Hvis der bruges næsebånd (som her er kombineret med en rem omkring munden), må det derfor ikke være for stramt. Rideforbundet kræver, at der skal være mindst 1,5 cm mellem næsebåndet og hestens næseryg.

udtrykke ubehag eller konfliktadfærd, og hestens naturlige bevægelsesfrihed skal altid prioriteres. Ved brug af næsebånd skal der være mindst 1,5 cm mellem hestens næsebånd og hestens næseryg.

Rytterens balance, vægt og proportionalitet skal vurderes i forhold til hesten og dens forventede præstation. Hvis en hest vurderes at være generet af rytteren, kan hest og rytter nægtes start ved en konkurrence.

Ifølge reglementet må heste først deltage i konkurrencer efter 1. maj det år, hvor de fylder fire år. Der er desuden grænser for, hvor mange klasser pr. dag, som hesten må stille til. Der er dog skærpede alderskrav i nogle discipliner, jf. de enkelte discipliners reglementer herunder.

Heste, der er halte, syge eller misrøgtede må ikke trænes eller starte i konkurrence. Heste, der har sår og skader, skal udelukkes fra konkurrence, medmindre der er tale om ubetydelige skrammer, som ikke giver hesten ubehag eller smerte. Ubetydelige skrammer kan fx være blødning fra et overfladisk sår, hvor blødning stopper umiddelbart ved let aftørring, eller en overfladisk skramme i huden eller hævelse på hestens krop, hvor der ikke er smerte eller ubehag. Sår eller skader forårsaget af udstyr, hjælpemidler og/eller rytter kan ikke vurderes som ubetydelige skrammer. Observeres der sår, skade eller blødning under opvarmning, skal opvarmningen stoppes, og hesten vurderes, og start kan nægtes.

I forhold til brug af doping og medicin anfører reglementet, at heste ikke må deltage ved ridestævner under indflydelse af smertedæmpende, præstationsfremmende, stimulerende eller beroligende stoffer. Det nævnes samtidig, at heste er underlagt IOC's (Den Internationale Olympiske Komité), FEI's (Det Internationale Rideforbund Fédération Equestre Internationale) og DIF's (Danmarks Idrætsforbund) til enhver tid gældende regler om doping og medicinering af heste, ryttere og sportsudøvere.

Heste må heller ikke få forebyggende medicinering ved injektion eller væskebehandling ved start til internationale stævner, hverken i Danmark eller i udlandet. Hvis der er behov for medicinering af heste på en stævneplads i Danmark, skal man ved nationale konkurrencer have tilladelse fra Dansk Ride Forbunds veterinærkonsulent.

Heste må desuden ikke deltage i konkurrence, heller ikke i udlandet, hvis der er nedsat eller øget følsomhed eller smertefornemmelse i et ben eller dele af et ben, og det er ikke tilladt at deltage i konkurrence på heste, som har fået foretaget neurektomi (nervesnitning), eller hvor følehår er blevet klippet, barberet eller på andre måder fjernet (medmindre hårene er fjernet af veterinære årsager). Endelig er det ikke tilladt at træne eller konkurrere på heste med en flettet hale, eller andre typer af afstivning af halen, som kan få halen til at virke som pisk, når hesten slår med halen.

- *Disciplinreglementer*

Som supplement til fællesbestemmelserne er der også reglementer for de enkelte discipliner, hvor særlige forhold for den pågældende disciplin uddybes.

I dressurreglementet⁶ fremgår det, at det kun er tilladt at bruge udstyr og produkter, som nævnes i reglementet. Herefter gennemgås konkrete krav til det tilladte udstyr, herunder brug af pisk og sporer. Brug af næsebånd er obligatorisk, og kravet gentages om mindst 1,5 cm mellem hestens næsebånd og hestens næseryg, både for det øvre og nedre næsebånd. Bid må ikke være udformet, så de fastlåser hestens tunge. Og det er ikke tilladt at bruge blinkers, bidskiver, solbriller, tungerem og hjælpetøjler. Desuden udspecificeres aldersgrænser for deltagelse i konkurrencer, og jo højere sværhedsgraden er, jo ældre skal hesten være.

I reglementet for springning⁷ fremgår, at barring er forbudt. Barring skal jf. reglementet forstås som tiltag, der skal forhindre hesten i at berøre forhindringerne, fx brug af spring, der ikke er tilladt på opvarmningsbanen, bevidst fremkaldelse af slag på hesten under springning, eller brug af fremmedlegemer, medikamenter el.lign. under fx bandager. Det er endvidere et krav, at rytteren skal behandle hesten, så den ikke tager fysisk eller psykisk skade, og så ingen med rimelighed tager anstød. Også her gennemgås konkrete krav til brug af udstyr, herunder til brug af pisk, sporer, næsebånd (bl.a. med tidligere nævnte afstandskrav mellem næsebånd og hestens næseryg) samt benbeskyttelse. Brug af tungebånd eller anden fiksering af tungen, er ikke tilladt. Også i reglementet for springning udspecificeres aldersgrænser for deltagelse i konkurrencer, og jo højere sværhedsgraden er, jo ældre skal hesten være.

FEI (Fédération Equestre Internationale)

Ved internationale konkurrencer i dressur og springning, der afholdes i Danmark, gælder reglerne fra det internationale rideforbund FEI⁸ uanset rytterens nationalitet. De internationale regler kan adskille sig fra Dansk Ride Forbunds regler. Dansk Ride Forbunds regler kan være mere specifikke end de internationale, fx med kravet om 1,5 cm mellem næsebånd og næseryg, hvor FEI kræver det mere upræcise "en fingerbredde"; reglerne kan være mindre krævende fx med Dansk Ride Forbunds frivillige anvendelse af dobbeltbid i dressur og sporer i dressur og springning, hvor dette hos FEI er et krav

---

6 Dansk Ride Forbund: Disciplinafsnit – Dressur (gældende fra 1. januar 2023)

7 Dansk Ride Forbund: Disciplinafsnit – Springning (gældende fra 1. januar 2023)

8 Fédération Equestre Internationale (FEI)

på bestemte niveauer; eller reglerne kan være skrappe, fx hvor Dansk Ride Forbund har præciseret, at det ikke er tilladt at deltage i konkurrencer på heste, der har fået foretaget nervesnit, hvilket ikke fremgår lige så klart af de internationale regler. Hvis der er behov for medicinering af heste ved internationale konkurrencer i Danmark, skal man have tilladelse fra en såkaldt "veterinary delegate".

FEI nedsatte i juni 2022 en ny og uafhængig "Social Licence' Commission" for at adressere bekymringer i relation til brug af heste til sport. Kommissionen består af personer både i og uden for FEI. FEI uddybede ved nedsættelse af kommissionen, hvad der forstås med begrebet "social license to operate", og relevansen af dette for kommissionens arbejde⁹. Her fremgår det bl.a., at "social license to operate" forstås som accept fra både de involverede og de udenforstående af den gældende praksis, og at det bygger på tillid til, at organisationen overholder skrevne og uskrevne normer og regler for udøvelsen og opfylder sine forpligtelser. Kommissionen skal ifølge FEI analysere de forskellige aspekter af "social license", som knytter sig til FEI's aktiviteter med henblik på at udarbejde anbefalinger, som kan sikre og styrke, at FEI's aktiviteter er generelt accepteret af alle interessenter i samfundet.

På det stiftende møde besluttede medlemmerne af kommissionen dog at ændre navnet til "Equine Ethics and Wellbeing Commission", som medlemmerne mente bedre afspejler formålet med gruppens arbejde. Kommissionen har i sin egen formålsbeskrivelse anført, at de ved at adressere bekymringer for sportsheste ikke bare skal sikre, at der er en løbende samfundsmæssig accept af at bruge heste til sport, men også skal sikre, at hestevelfærd er altafgørende¹⁰. Kommissionen har i oktober-november 2022 udgivet delrapporter om bekymringer hos "hestefolk" i og uden for FEI¹¹ samt hos den generelle befolkning¹², og om foreløbige anbefalinger vedrørende udstyr¹³. Kommissionen har desuden udgivet en samlet præsentation af materialet til FEI¹⁴.

Rapporten om bekymringer blandt "hestefolk" viser, at 75 % af dem, der har besvaret spørgeskemaet, er bekymret for et eller flere forhold omkring sportshestenes velfærd. Rapporten viser dog også, at der er stor forskel på både graden og arten af bekymringer i besvarelserne fra personer i og uden for FEI. Niveaulet af bekymringer er højere hos fx dyrlæger og hobbyryttere end hos personer med tilknytning til FEI. Og der er signifikant forskel på, hvilken form for bekymringer der ses hos respondenter, der er tilknyttet FEI, og de øvrige respondenter. Respondenter uden for FEI var væsentligt mere bekymrede over forhold vedr. bl.a. træning og udstyr, evne til at identificere fysisk og mental overbelastning, ansvarlighed, håndhævelse, viden, samt hestens liv uden for konkurrence, mens respondenter med tilknytning til FEI var betydeligt mere bekymrede over forhold af betydning for, om hesten var egnet til at konkurrere og eventuel maskering af sundhedsproblemer. I rapporten med konkrete anbefalinger vedr. udstyr anbefaler kommissionen, at brugen af dobbeltbid i dressur og af sporer i alle discipliner skal være frivillig på alle niveauer, samt at der udarbejdes en evidensbaseret metode til ensartet måling af næsebåndets stramhed.

---

9 Social License to Operate FEI Commission Terms of Reference (2022)

10 Equine Ethics and Wellbeing Commission

11 Equine Ethics and Wellbeing Commission (FEI) (2022) Opinions of Equestrian Stakeholders on the use of Horses in Sport: Survey Results (November 2022)

12 Equine Ethics and Wellbeing Commission (FEI) (2022) Public Attitudes on the Use of Horses in Sport: Survey Report (November 2022)

13 Equine Ethics and Wellbeing Commission: Further supporting information related to Tack and Equipment Early Recommendations 2022 Review of relevant research (August – November 2022)

14 Equine Ethics and Wellbeing Commission: Report to the FEI General Assembly South Africa November 2022

Kommissionen konkluderer i sin samlede afrapportering til FEI, at materialet tydeligt viser, at der er behov for ændringer. Kommissionen afslutter præsentationen med at slå fast, at alle involveret i ridesport skal forstå det ansvar, de har for at forbedre og prioritere hestes velfærd, både fordi det er det rigtige at gøre, og for at kunne blive set som at gøre det.

3.3 Tidligere udtalelser og høringsvar fra Det Dyreetiske Råd

Det Dyreetiske Råd har tidligere udtalt sig om heste i både en udtalelse og i en række høringsvar. Herunder gengives de dele af tidligere udtalelser, som er relevante i forhold til overvejelserne i indeværende udtalelse.

Udtalelse om hold af heste (1998)¹⁵

Det Dyreetiske Råds udtalelse om hold af heste berørte også brug af heste til sport. I udtalelsen anbefalede Rådet bl.a., at der blev nedsat et udvalg, der havde til opgave at komme med forslag til regler om hold og brug af heste. Rådet anbefalede videre, at der blev udarbejdet et etisk regelsæt for træning og brug af heste, som kunne indgå i undervisning af "hestefolk" på alle niveauer. Rådet betonedede i forbindelse med dette, at foreninger, som organiserer ryttere og andre udøvere af hestesport, har pligt til at gøre en konsekvent og målrettet indsats for at hindre, at heste i forbindelse med træning og konkurrencer udsættes for unødigt tvang, at de presses til øget præstation ved hjælp af medicinering eller fysiske hjælpemidler, eller at de tager skade på grund af for tidlig og forkert ibrugtagning. Endelig pegede Rådet på, at alle, der arbejder professionelt med heste, bør have en uddannelse, som sikrer, at de har indsigt i hestens adfærd, sygdomme og ernæringsbehov. Det var Rådets opfattelse, at der på en række af de eksisterende uddannelser, herunder træner- og berideruddannelsen, manglede en grundig og uafhængig undervisning i de pågældende emner, hvilket Rådet anbefalede at få rettet op på.

Høringsvar til rapporten om hold af heste afgivet af Justitsministeriets arbejdsgruppe (2006)¹⁶

Justitsministeriet nedsatte i 2003 en arbejdsgruppe om hold af heste, bl.a. med henvisning til anbefalingen fra Det Dyreetiske Råd. Rapporten fra arbejdsgruppen blev sendt i høring i 2006. I relation til spørgsmål om motion og social kontakt bemærkede Det Dyreetiske Råd, at de kostbare konkurrenceheste ofte holdes uden kontakt til artsfæller og indendørs. Rådet fandt, at disse heste, på trods af at de sandsynligvis kun vil være i konkurrence i en del af deres liv, og at de repræsenterer en stor værdi, burde gives adgang til fri motion med artsfæller.

Rådet noterede desuden, at det i rapporten blev bemærket, at mange hesteejere ikke har tilstrækkeligt kendskab til heste. Rådet fandt, at dette var et af de punkter, hvor der bør sættes ind. Rådet påpegede, at det kan være vanskeligt at kontrollere, om loven er overholdt med hensyn til ibrugtagning og træning, og Rådet foreslog derfor en anbefaling på dette område. Rådet bifaldt samtidig forslaget til krav om, at personer, som skal være ansvarlige for professionelle hestehold, skal have en relevant uddannelse, og Rådet mindede samtidig om, at det er vigtigt, at begrebet "relevant faglig uddannelse" defineres nøjere.

15 Det Dyreetiske Råd: Udtalelse om hold af heste (1998)

16 Det Dyreetiske Råd: Høringsvar til rapporten om hold af heste afgivet af Justitsministeriets arbejdsgruppe (2006)

Det Dyreetiske Råd har tidligere udtalt sig om heste og anbefalet, at heste – også sportsheste – har adgang til fri motion med artsfæller.

Høringssvar om hesteloven (2012¹⁷ og 2016¹⁸)

Loven om hold af heste kom i 2007 (og trådte i kraft 1. januar 2008). Det Dyreetiske Råd har ad flere omgange afgivet høringssvar til regler vedrørende hold af heste. Nedenfor refereres de i relation til sportsheste mest relevante aspekter, henholdsvis fra høringssvarene i 2012 og 2016.

I 2012 gentog Det Dyreetiske Råd sin bekymring om, at hesteejeres viden kan være mangelfuld og opfordrede til opmærksomhed på, om hesteejernes vidensniveau kan løftes gennem lovmæssige tiltag. Rådet benyttede samtidig lejligheden til at henlede opmærksomheden på de metoder, der anvendes til træning af heste. Rådet mindede om fokus på dette i udtalelsen fra 1998, men så vidt Rådet var orienteret, blev der stadig visse steder anvendt uhensigtsmæssige og hårdhændede træningsmetoder. Rådet opfordrede derfor også til at se på, om dette område kunne løftes gennem lovmæssige tiltag eller bedre brug af de eksisterende regler.

I 2016 gentog Det Dyreetiske Råd sine overvejelser om behov for gennem lovmæssige tiltag at løfte hesteejernes vidensniveau samt at reducere brugen af uhensigtsmæssige, hårdhændede eller direkte skadelige træningsmetoder. Rådet mente desuden fortsat, at der for alle heste – ikke kun de unge – burde være krav om adgang til fold med artsfæller, så hestene blev sikret social kontakt og mulighed for at udfolde social adfærd med andre heste. Rådet mente endvidere fortsat, at det burde præciseres, at foldadgang ikke kan erstattes med motion under rytter.

17 Det Dyreetiske Råd: Høringssvar om hesteloven (2012)

18 Det Dyreetiske Råd: Høringssvar om hesteloven (2016)

4. Hestesport i Danmark

Som baggrund for drøftelserne af hestesport skitseres indledningsvis relevante aspekter af hestens biologi og adfærd samt de sportsdiscipliner, som Rådets overvejelser tager udgangspunkt i.

4.1 Hestens biologi og adfærd

Selv om heste er blevet domesticeret gennem mere end 5000 år, er en del af deres adfærd stadig lig deres forfædres. Hvis hestens behov ikke tilgodeses, øges risikoen for udvikling af unormal adfærd.

Hestearten er tilpasset et liv på åbne sletter, hvor hestene lever tæt sammen i flokke. De knytter sig til hinanden, og de har sociale interaktioner, som fx gensidig hudpleje, der styrker deres bånd. Heste er stærkt motiverede for at være sammen med andre heste, og manglende social kontakt og forhindring af sociale interaktioner øger risikoen for udvikling af unormal adfærd, herunder aggression mod andre heste. Heste kan dog også have brug for at kunne holde afstand til andre heste. Det er vigtigt, at heste omgås andre heste, allerede mens de er unge, så de lærer normal social adfærd.

Heste er planteædere og vil under naturlige forhold bruge det meste af dagen på at bevæge sig og søge føde. Hestens fordøjelsessystem er således udviklet til et løbende indtag af fiberholdig føde. Fri bevægelse er af stor betydning for hestens balance og koordinering, og det er især vigtigt for udvikling af kroppen hos føl og unge heste. Som potentielt byttedyr er heste meget opmærksomme på deres omgivelser, og reaktioner som spark og flugt er naturlige for heste.

Heste har et meget bredt synsfelt, men der er også nogle blinde vinkler, som betyder, at heste har brug for at bevæge hovedet for at kunne orientere sig fuldstændigt og at kunne afstandsbedømme. En af de blinde vinkler er omkring mulen. Her hjælper mulehår og følsomhed i huden hesten med at orientere sig, fx i forhold til at finde føde.

Hestearten er tilpasset et liv på åbne sletter, hvor hestene lever tæt sammen i flokke. Under naturlige forhold bruger heste det meste af dagen på at bevæge sig og søge føde. Fri bevægelse er af stor betydning for hestens balance og koordinering, og det er især vigtigt for udvikling af kroppen hos føl og unge heste.

4.2 Dressur og springning

Det Dyreetiske Råd tager som nævnt udgangspunkt i eksempler fra sportsdisciplinerne dressur og springning, der begge hører under Dansk Ride Forbund.

Dressur er en konkurrenceform, hvor hestens lydighed, smidighed, fysik og evner samt rytterens arbejde med hesten bedømmes. Under konkurrencen rides et program med forskellige øvelser, der tager udgangspunkt i hestens gangarter – skridt, trav og galop. Øvelserne omfatter blandt andet rolig gang på stedet; gang, hvor hesten ser ud til kortvarigt at stoppe op, inden den sætter hoven ned; at hesten går skråt fremad, mens benene i den ene side krydser over de modsatte ben; drejning om sig selv på stedet; bevægelse til siden, hvor hestens hoved skal pege i den modsatte retning; samt baglæns bevægelse. Ifølge Dansk Ride Forbunds bedømmelsesgrundlag for dressur¹⁹ skal hestens hovedstilling holdes konstant, med næseryggen i eller lidt foran lodret, og med nakken som det højeste punkt. Munden skal være lukket, og hesten må ikke vise modstand eller stivhed, og den skal bevæge sig i ren takt med det naturlige bevægelsesmønster i de tre gangarter.

I dressur bedømmes hestens lydighed, smidighed, fysik og evner samt rytterens arbejde med hesten. Ved konkurrencer rides et program med forskellige øvelser, der tager udgangspunkt i hestens gangarter – skridt, trav og galop.

19 Dansk Ride Forbund: Fordringer i dressur & bedømmelsesgrundlag

Ifølge Dansk Ride Forbunds bedømmelsesgrundlag for dressur skal hestens hovedstilling holdes konstant, med næseryggen i eller lidt foran lodret, og med nakken som det højeste punkt. Munden skal være lukket.

Der findes flere niveauer i dressur med stigende sværhedsgrad, og der kan være forskel på hvilke øvelser, der skal gennemføres i forskellige konkurrencer. Nogle former for bid er kun tilladt på niveauer med højere sværhedsgrad, da de kræver rutine hos rytteren og forståelse for hestens følsomhed i munden, ligesom tilladelse til brug af pisk og sporer også følger sværhedsgraden.

Ved ridebanespringning skal hest og rytter gennem en bane på op til 18 spring. Springene har forskellig højde og udseende, fx som mure eller støtter med bomme imellem, og de kan være sat som både et enkelt spring, et dobbelt spring eller en kombination af tre spring. Banen skal gennemføres på tid og så vidt muligt uden fejl, som fx at hesten river en bom ned, eller stopper foran et spring. Der findes forskellige klasser af springkonkurrencer, men fælles for dem er, at banen skal rides på den angivne måde. Målet er at gennemføre hurtigst muligt med færrest fejl.

Uddannelser til ridelærer, rideinstruktør, berider og dommer^{20,21,22}

Dansk Ride Forbund udbyder uddannelser til ridelærer, rideinstruktør og berider i samarbejde med Dansk Rideinstruktør Forening. Uddannelserne varer hver to år og er tilrettelagt som et overbygningsforløb med uddannelse til ridelærer de første 2 år, til rideinstruktør de næste 2 år (dvs. i alt 4 år) og til berider de sidste 2 år (dvs. i alt 6 år), hvis eleverne klarer optagelseskravene til næste trin. Uddannelserne henvender sig til unge, der ønsker en kompetencegivende uddannelse til at arbejde professionelt med undervisning, drift af rideklubber/-centre samt heste og ridning. Formålet med uddannelserne er bl.a. at sikre korrekt uddannelse af hesten, så undervisere har kendskab til hestens anatomi og fysik og kan medvirke til at sikre hestevelfærden og rådgive ryttere/ejere i korrekt anvendelse af hest og håndtering. Uddannelserne er en blanding af teori og praktik og omfatter bl.a. rideteori,

20 Dansk Ride Forbund: Uddannelserne til Ridelærer, Rideinstruktør og Berider

21 Dansk Ride Forbund: Dressurdommeruddannelsen

22 Dansk Ride Forbund: Krav til springdommere under DRF – Uddannelse og autorisation af springdommere

anatomi og fysiologi, hesteadfærd og -velfærd, lovgivning, etik ved træning, samspil mellem hest og rytter, samt regler for medicinering. På uddannelsen til berider kan man vælge enten at uddanne sig til allround berider eller specialisere sig i springning eller dressur. Dansk Ride Forbund har desuden godkendt en uddannelse som ridetræner, der udbydes på Aalborg Sportshøjskole.

Dommere, der dømmes ved konkurrencer under Dansk Ride Forbund, skal opfylde en række krav. Kravene skærpes, jo højere klasser dommeren skal bedømme. For dressurdommere gælder bl.a., at dommeren, ud over selv at være rytter på konkurrenceniveau, skal have et kursus (senere en eksamen) og skal have fungeret som sekretær (senere bisidder) for en mere erfaren dommer. I takt med de stigende klasser er der desuden øgede krav til dommererfaring. Der kræves løbende deltagelse i kurser/eksaminer og anden vedligehold, og hvis dette ikke opfyldes, nedgraderes klassen, som man må fungere som dommer i. For dommere i springning er der også krav om bl.a. kurser, eksamen, praktik og dommererfaring, mens egen rideerfaring ses som en fordel, men ikke er et krav. Også her er der krav til opretholdelse af dommerstatus.

Ved ridebanespringning skal hest og rytter gennem en bane med forskellige forhindringer. Banen skal gennemføres på tid i en bestemt rækkefølge og så vidt muligt uden fejl, som fx at hesten river en bom ned eller stopper foran et spring.

5. Udvalgte fokusområder for Rådets drøftelser

Heste kan presses på flere måder i forbindelse med sport. Der kan fx være ønsker om, at hestene skal løbe hurtigere, langsommere, springe højere, eller have bestemte hoved- og benpositioner samt udføre bevægelser, som de ikke af sig selv ville vælge i de pågældende situationer, hvis de fik mulighed for det. For at få hesten til at præstere som ønsket kan der udover og i forbindelse med træning anvendes forskelligt udstyr, der kan hjælpe med at drive, bremse, dirigere og forme hesten til de ønskede udtryk og præstationer. Dertil kommer, at livet som sportshest også kan indebære nogle særlige udfordringer ud over det, der er direkte forbundet med træning og konkurrence, fx i måden de holdes på.

Det Dyreetiske Råd har i denne udtalelse udvalgt nogle fokusområder, som kan give særlige udfordringer for dyrevelfærden, når heste bruges til sport. Rådet gennemgår herunder en række potentielt problematiske forhold, der danner grundlag for Rådets drøftelser. Potentielt skal i denne sammenhæng forstås som et udtryk for vanskeligheden ved at få afdækket i hvor høj grad, der er tale om generelle problematikker i hestesporten i Danmark. Eksistensen af de omtalte problemer er dokumenteret gennem forskning og erfaringer, men Rådet er kun bekendt med få undersøgelser, der kan belyse udbredelsen af de omtalte udfordringer og problemer i den danske ridesport.

5.1 Hestens holdbarhed

Alder ved ibrugtagning

Motionering og håndtering af heste kan med fordel starte tidligt med henblik på at styrke hestens krop og vænne hestene til den måde, som de skal bruges på. Oplæring, træning og brug af hesten skal dog som nævnt jf. hestebekendtgørelsen (§ 27) være tilpasset hestens alder og fysiske og psykiske kapacitet, dvs. motion og håndtering skal foregå med respekt for dyrenes udviklingsstadiet. Mange heste påbegynder tilridning ved 3-årsalderen og tages i brug som rideheste ved 4-årsalderen. Hestes skelet er dog først helt færdigudviklet ved 5-6-årsalderen, og det er ryggen og den øvre del af kroppen, som er sidst udviklet. For hårdt pres på kroppen for tidligt kan øge risikoen for udvikling af ømhed, halthed og skader. Ønsker om en hurtig udvikling af hesten og dens præstationer, fx med henblik på deltagelse i konkurrencer, kan dermed indebære en risiko for hestens velfærd. Samtidig kan for tidlig brug af udstyr give et fejlagtigt indtryk af, at hesten er længere fremme i sin fysiske og mentale udvikling, end den reelt er, da udstyret potentielt kan bruges til at presse hestens fysik og forcere udviklingen af dens præstationer. Det er derfor afgørende for hestens holdbarhed, at der afsættes tilstrækkelig tid til udviklingen, så hesten både har fået optrænet den nødvendige styrke og balance til fx at bære en rytter og er mentalt parat til sportsdisciplinens opgaver. Der er derudover behov for, at hesten vænnes til det miljø, der er i forbindelse med konkurrencer.

Dansk Ride Forbund stiller krav om, at heste skal have en vis alder, før de kan deltage i dressur- og springkonkurrencer. Dressur- og springheste skal således være 4 år, før de deltager på laveste niveau, og alderskravene øges med sværhedsgraden op til henholdsvis 8 år (dressur) og 7 år (springning), hvorefter der ikke er nogle aldersmæssige begrænsninger for deltagelse. Det er dog kalenderåret og ikke hestens reelle fødselsdag, der er bestemmende for den aldersmæssige klassificering af hesten. En hest regnes dermed for at være fx 4 år d. 1. januar det år, hvor den fylder 4 år, også selv om den kan være født senere på året. 4-års heste må dog ikke deltage i konkurrencer før 1. maj det år, hvor de fylder 4 år, men de kan dermed stadig reelt være under 4 år gamle, når de starter konkurrence-

deltagelse. Forbundet har ikke retningslinjer for, hvornår tilvænning og træning må påbegyndes. Ved hingstekåringer og andre former for bedømmelse af ungheste (evt. under andre hesteorganisationer), kan hestene være yngre – ned til 2-3 år gamle.

Kombination af hest og rytter

Når heste skal bære en rytter, er det afgørende, at de er fysisk tilstrækkeligt udviklede, og at de er trænet op til det. Kombinationen af hest og rytter er dog også væsentlig for hestens velfærd. I takt med at mennesker bliver større og tungere, har rytterens vægt i forhold til hestens størrelse givet anledning til opmærksomhed på potentielle påvirkninger af hesten. Undersøgelser har da også vist ændringer i hestens fysiologi og bevægelse ved øget ryttervægt under træning med moderat til høj intensitet. En undersøgelse peger dog også på, at en øgning af rytterens vægt ved ridning på let til moderat niveau, ikke påvirkede hestens fysiologi, adfærd eller symmetri i bevægelse. Dette tyder på, at vægt (til en vis grænse) muligvis ikke spiller så stor en rolle på kort sigt, hvis hesten rides på et niveau svarende til det typiske for fritidsheste. Betydningen af rytterens vægt kan dog spille en større rolle, jo større krav der stilles til hestens præstation. Den sidstnævnte undersøgelse viste samtidig, at heste påvirkes af rytterens balanceevne og motoriske færdigheder. Dårligere motoriske færdigheder hos rytteren resulterede således i en øget forekomst af konfliktadfærd. Endelig kan rytterens og dermed også sadlens størrelse, uanset rytterens vægt, have betydning for hestens velfærd, idet sadlen skal kunne placeres og holdes inden for den forreste og stærkeste del af hestens ryg. Ifølge Dansk Ride Forbunds fællesbestemmelser må en hest ikke vise tydelige tegn på at være generet af rytteren og kan i givet fald nægtes start eller diskvalificeres. I bedømmelsen indgår også rytterens balance, vægt og proportionalitet i forhold til hesten og til dens forventede præstation.

Afgang fra sporten

En hest kan blive op til 25-30 år. Selv om en hest ikke længere kan bruges på et bestemt konkurrenceniveau, kan den muligvis stadig fungere godt som ridehest på hobbyplan. Mange heste skifter ejer flere gange i løbet af deres liv, fordi ejerens ambitionsniveau og hestens præstationsniveau ikke længere passer sammen. Et højt antal ejerskift og flytninger over hestens livsforløb kan dog være belastende for hesten. Hesten skal hver gang vænne sig til nye forhold, både i relation til de fysiske rammer, mennesker og andre heste.

SEGES Heste lavede en undersøgelse i 2019, hvor der blev indsamlet data fra hesteejere om årsager til, at heste er døde. Data i undersøgelsen gælder alle slags heste, ikke kun heste der bruges til sport. Ifølge undersøgelsen bliver heste i gennemsnit ca. 17 år gamle i Danmark. Generelt bliver ponyer og småheste ældre end store heste. Der er muligvis en lidt lavere gennemsnitsalder for dressur- og springheste, men grundlaget for tallene er usikkert, da hestene kan være afgået fra sporten på det tidspunkt, hvor de indgår i registreringen. Ifølge undersøgelsen slagtes ca. 3 % af hestene, mens ca. 91 % aflives. Årsagerne er bl.a.: benlidelser (ca. 30 %), aldersrelateret sygdom (ca. 16 %), forskellige sygdomme i fx fordøjelse og luftveje samt knoglebrud, og endelig enkelte tilfælde af ulykker, adfærdsproblemer, forgiftning eller pludselig død. Benlidelserne er især forfangenhed (inflammation i hovene), slidgigt, haltheder og spat (inflammation og slidgigt i haseled). Der er dog kun tale om en enkelt undersøgelse, og tallene fortæller noget om årsager for de heste, der indgik i besvarelsene, men tallene gælder ikke nødvendigvis for alle heste i Danmark.

Agria Dyreforsikring oplyser til Det Dyreetiske Råd, at heste, der er forsikret hos dem, i gennemsnit bliver 9-13 år gamle. Det registreres ikke, om hestene har været brugt til sport. De fem hyppigst registrerede årsager til aflivning/død er kolik, gaffelbåndsskader (gaffelbåndet er et ledbånd på den

nederste del af benene), forfangenhed, slingerhed og halthed. Agria Dyreforsikring har dog kun tilbudt hesteforsikringer i Danmark de sidste fem år, og ikke alle heste er forsikret her. Tallene her er derfor heller ikke nødvendigvis gældende for heste generelt.

5.2 Opstaldning

Social kontakt

Heste er sociale dyr, og de knytter sig stærkt til andre heste. Det er fra 2021 et lovmæssigt krav, at heste skal holdes sammen med artsfæller, men det er ikke specificeret, hvor tæt en kontakt hestene skal have. Heste kan derfor stadig holdes enkeltvis i bokse og på folde, hvor de kan høre, se og lugte artsfæller, men hvor de ikke har mulighed for at interagere fysisk med hinanden. Når heste holdes sammen hele tiden, ses skader kun sjældent. Det er dog vigtigt, at hestene er vænnet til at omgås andre heste og dermed er blevet socialiseret, og at de så vidt muligt holdes i faste par eller grupper, så relationerne mellem hestene er stabile.

Nogle sportsheste kommer kun på fold enkeltvis for at beskytte dem mod skader, hvis de ser ud til ikke at kunne enes med andre. Men hvis heste kun er sammen af og til, kan den sparsomme kontakt betyde, at interaktionen mellem dem bliver mere intens, når de endelig mødes, og at hestene bliver dårligere til at kommunikere med hinanden, hvilket igen øger risikoen for mere voldsomme reaktioner.

Nogle sportsheste kommer kun på fold enkeltvis eller motioneres primært på løbebånd eller lignende for at beskytte dem mod skader. Men når heste er vænnet til at omgås andre heste og holdes sammen hele tiden, ses skader kun sjældent. Og det er vigtigt for hestes sundhed at komme ud at bevæge sig frit, fordi muligheden for fri bevægelse styrker hestens bevægeapparat og restitution fra træningen.

Skadesrisikoen kan derfor blive større. Hingstes adgang til fysisk kontakt med andre heste kan være en særlig udfordring at tilgodese, fordi de typisk er vokset op med at blive holdt enkeltvis. Hingste er imidlertid også sociale, og de kan også godt holdes sammen med andre, men det stiller særlige krav til bl.a. tidlig socialisering, de fysiske rammer og sammensætningen af hestene. Dansk Ride Forbund anbefaler, at alle heste har daglig adgang til visuel og fysisk kontakt til artsfæller.

Motion og fodring

Det er vigtigt for hestes fysiske og mentale sundhed at komme ud at bevæge sig frit. Det Dyreetiske Råd har imidlertid fået oplyst, at nogle sportsheste kun har adgang til en lille fold, og at de primært motioneres på en form for løbebånd, skridtmaskine eller ved longering, da fri bevægelse på en stor fold frygtes at øge risikoen for skader. Forskning peger dog på, at netop muligheden for fri bevægelse styrker hestens bevægeapparat og restitution fra træningen. Muligheden for fri bevægelse har samtidig en positiv effekt på hestens mentale velfærd. Tendensen til kun at motionere heste på løbebånd eller ved longering skulle især forekomme hos dressurheste. Dansk Ride Forbund anbefaler, at alle heste har daglig adgang til fri bevægelse på fold.

Som tidligere nævnt, bevæger heste sig under naturlige forhold langsomt gennem landskabet og græsser, og de bruger således lang tid på at indtage den daglige foderration. Heste har brug for at få grovfoder, som kræver lang tyggetid, da dette stimulerer produktionen af spyt, der kan neutralisere mavesyren. Hvis mavesyren ikke neutraliseres, øges risikoen for, at hesten udvikler mavesår og kolik. Mangel på grovfoder kan desuden betyde, at hestens adfærdsmæssige behov ikke tilgodeses. Der ses en høj forekomst af mavesår hos sportsheste, hvor tildeling af grovfoder har været anset for at være besværlig. Der er dog angiveligt kommet mere fokus på fordelene ved at sikre, at hesten får tilstrækkelige mængder grovfoder. Dansk Ride Forbund anbefaler således i deres fællesbestemmelser, at hestens behov for tyggetid dækkes gennem regelmæssig tildeling af stråfoder eller adgang til græs fordelt på døgnets 24 timer, og at perioder uden adgang til tyggetid (stråfoder eller græs) ikke bør overstige 3-4 timer.

5.3 Træning og konkurrencer

Træning

En stor del af kommunikationen mellem heste foregår med visuelle signaler. Hvis modparten ikke reagerer på dette, kan kommunikationen i nogle tilfælde øges til truende adfærd og videre til fysisk kontakt. En hest kan på den måde påføre en anden hest en form for pres, fx for at få den til at flytte sig, og når modparten flytter sig, ophører presset.

Princippet med at påføre heste et pres, som fjernes, når hesten gør som ønsket, anvendes også af mennesker ved træning af heste. Det kaldes negativ forstærkning, og presset påføres fx med ben eller tøjler. I praksis fjernes presset imidlertid ikke altid, enten fordi træneren eller rytteren er uopmærksom på at fjerne det, eller fordi der bruges udstyr, der påfører hesten et fast pres, eller fordi der anvendes et hårdere pres end nødvendigt. Hvis hesten skal kunne forstå signaler og slappe af i en træningssammenhæng, er det afgørende, at træneren forstår, at der skal påføres så lille et pres som muligt, og at den træningsmæssige effekt ligger i belønningen ved, at hesten oplever, at presset letter. Heste kan også trænes ved positiv forstærkning, hvor de får en belønning for at reagere på et bestemt signal, fx ved at få en gulerod, hvis de kommer, når man kalder. Der ser i disse år ud til at være en stigende interesse for at anvende træningsmetoder med positiv forstærkning ved træning af heste.

Krumning af hestens hals, så hovedet holdes bag lodret, er hos Dansk Ride Forbund kun tilladt i versionen "low deep round". Det er dog uklart, hvordan det i praksis kan skelnes fra de forbudte versioner af krum hals "rollkur" og "hyperfleksion". Krumning af halsen, også med lodret næseryg, kan bl.a. påvirke hestens luftveje og øge risikoen for problemer i både ryg og ben.

Heste skal grundlæggende trænes i bl.a. at have forskelligt udstyr på, fx et bid, en sadel, og at have et menneske på ryggen. De skal også lære, at presset fra sadlen og rytterens vægt er noget, de skal vænne sig til, mens fx rytterens ændring i vægtfordeling, pres med benene eller træk i tøjlerne samt markeringer fra sporer og pisk er signaler, som de skal reagere på på en bestemt måde. Derudover skal hestene trænes til at indgå i de sammenhænge, som sporten involverer, fx i forhold til transport, lyde, og omgivelsernes beskaffenhed.

Hestene skal selvfølgelig også trænes til at udføre det, der hører til de sportslige discipliner, som de skal deltage i. Både i dressur og i springning (og i andre discipliner) er der et ønske om, at hesten skal holde hovedet og halsen i en bestemt position. Dette opnås med en kombination af træning og udstyr. Fastholdelse af hoved og hals i en bestemt position har været genstand for stor opmærksomhed i de senere år, hvor der er kommet mere viden om konsekvenserne ved at begrænse hestens bevægelsesfrihed, fx ved at lave en krumning af halsen. Den krumme hals omtales typisk som "rollkur", "hyperfleksion" eller "low deep round". Rollkur og hyperfleksion forstås af Dansk Ride Forbund som bøjning af hestens hals under tvang, og det er jf. forbundets etiske retningslinjer ikke længere tilladt. Positionen low deep round tillades stadig, da dette anses af forbundet for at være en del af de gavnlige gymnastiske øvelser under opvarmning og efter træning og konkurrencer, og en position som hesten indtager uden tvang. Der er dog ikke entydigt videnskabeligt belæg for disse gymnastiske effekter. Det er desuden uklart, hvordan low deep round i praksis kan skelnes fra de andre versioner af krum hals, herunder om det væsentlige er elementet af tvang eller graden af krumning eller en kombination af begge dele. Der er til gengæld forskning, der viser, at en krumning af halsen typisk også medfører en skarp vinkling af hestens svælg, hvilket påvirker forholdene i hestens øvre luftveje, selv med den lette krumning der ses i den tilladte position under konkurrencer med lodret næseryg. Det er dog uklart, om forsnævringen af svælget i sig selv påvirker hestens vejrtrækning og præstationsevne, eller om det medfører ubehag. En krumning af hestens hals kan imidlertid ændre vinklerne i andre dele af hestens anatomi, fordi et ledbånd langs hestens ryg forbinder dens hals med

Under både træning og konkurrencer er det vigtigt at være opmærksom på, om hesten viser konfliktadfærd, fx fordi den har svært ved at håndtere ubehag. Hesten her har hovedet bag lodret, dens hovedtøj er med dobbeltbid, og rytteren har både pisk og sporer. Når hesten pisker med halen, har åben mund, spidset overlæbe, trekantformede øjne og udspilede næsebor, kan det være tegn på ubehag, smerte og/eller konfliktadfærd. (Heste på nogle af de andre billeder viser også sådanne tegn). Dansk Ride Forbund har særlige regler for brug af udstyr i forbindelse med konkurrencer.

ryggen og lænden. Krumningen af halsen kan gøre det sværere for hesten at holde ryggen oppe og få bagbenene ind under kroppen, og krumningen kan på den måde øge risikoen for problemer i både ryg og ben. Endelig kan den fastlåste og evt. krumme hals begrænse hestens synsfelt, og både dette samt hæmninger i svælg, luftveje og/eller muligheden for frit at kunne bevæge hoved og hals kan gøre hesten usikker og angst.

Under både træning og konkurrencer er det derfor væsentligt at være opmærksom på, om hesten viser konfliktadfærd. Heste viser konfliktadfærd, når de har svært ved at håndtere mentalt eller fysisk ubehag. Det kan fx være, at hesten ryster på hovedet, skærer tænder, åbner munden, har bagudrettede ører, rykker i tøjlerne, pisker med halen, har muskelspændinger, eller viser aggressiv adfærd. Forekomsten af konfliktadfærd synes at hænge sammen med bl.a. sværhedsgraden af de øvelser, som hesten skal udføre, fordi risikoen her øges for, at hesten ikke er forberedt godt nok eller er for umoden til det, der kræves. Andre udfordringer kan fx være fysisk og mentalt komplekse øvelser kombineret med uklare signaler fra (evt. uerfarne) ryttere, eller den konkrete brug af udstyr som fx stramning af tøjlerne, hvor hesten begrænses i at bevæge eller løfte hovedet. Begrænsningen i hovedets bevægelsesfrihed kan give både fysisk og mentalt ubehag og fx gøre det sværere for hesten at bruge sine sanser til at bedømme den forhindring, som den skal springe over. Nogle typer af udstyr, der anvendes til at få hestene til at udføre de ønskede øvelser, kan muligvis også bidrage til forekom-

sten af konfliktadfærd, og der kan – afhængig af måden udstyret bruges på – nogle gange ses mere specifikke reaktioner og tegn på læsioner, ar eller mærker efter bestemte former for udstyr (se mere om dette herunder).

Uanvendelig.dk har sammen med Dansk Ride Forbund gennemført en undersøgelse af forekomsten af skader hos heste²³. Resultaterne fortæller dog kun noget om forekomsten af skader blandt heste, der er omfattet af besvarelserne. Resultaterne kan ikke generaliseres til heste generelt. De fleste af besvarelserne omfattede heste, der anvendes til dressur (ca. 58 %) og springning (ca. 24 %). Over halvdelen af rytterne, der deltog i undersøgelsen, havde oplevet sene- og leddskader hos deres hest. Sene- (ca. 34 %) og leddskader (ca. 21 %) var sammen med røntgenforandringer, hovproblemer og ryggskader blandt de 5 hyppigste skader. Kun lidt under halvdelen af de skadede heste kom tilbage på samme niveau som før skaden, resten kom enten tilbage til sporten på et lavere niveau eller afgik fra sporten. Uanvendelig.dk konkluderede, at den høje forekomst af især seneskader kan skyldes uhenigtsmæssigt slid og skriver i forlængelse af undersøgelsen om forebyggelse af seneskader og andre problemer med korrekt træning af hesten.

Agria Dyreforsikring har undersøgt sammenhæng mellem deres indberettede skader på rideheste og brug af hestene²⁴. Halthed pga. problemer med led og sener er det mest almindelige hos både dressur og springheste (og i andre sportsdiscipliner). Det er især ryggen, der er udsat. Agria vurderer, at den forreste del af ryggen belastes hos springheste, når hestene lander efter forhindringerne, og at det høje tempo og eventuel ubalance desuden kan øge risikoen for betændelsestilstande i ryggens led og ledbånd i benene. Tilsvarende skader kan ses hos dressurheste, men her vurderer Agria, at skaderne oftere skyldes forkerte og ensformige bevægelser, evt. forstærket af ridning på et ensartet underlag, hvilket overbelaster led og sener. Agria vurderer videre, at belastning af bagbenene er mere almindeligt hos dressurheste, fordi de på de højere konkurrenceniveauer skal bære mere vægt på bagparten. Agria anbefaler forebyggende træning bl.a. af hestens muskler, sener og led samt balance.

Udstyr

Der bruges mange former for udstyr til heste. Udstyr kan bruges som et hjælpemiddel til at guide hesten i forlængelse af dens naturlige adfærdsmæssige reaktionsmønster. Men udstyr kan også bruges som en form for tvangsmiddel, hvor hesten med ubehag og evt. smerter presses til noget. Den samme form for udstyr kan således bruges både som hjælpemiddel og som tvangsmiddel afhængig af, hvordan det benyttes. Brugen af al udstyr indebærer dermed en risiko for at påføre hesten ubehag og gøre decideret skade på hesten. Det kan være svært at udpege bestemt udstyr som direkte årsag til, at en hest udviser konfliktadfærd, da effekten afhænger af, hvordan udstyret bruges, men der er påvist sammenhæng mellem forekomsten af skader og/eller konfliktadfærd og brug af kombinationer af nogle typer af udstyr som fx bid, stramt næsebånd og sporer. Bestemte typer af bid har ikke kunnet udpeges som værende en særlig risiko, da de skal vurderes i kombination med rytterens brug. Klare signaler til hesten er vigtige, og brugen af flere former for udstyr øger risikoen for at forstærke evt. modstridende signaler, der gives samtidig, fx om at sætte farten ned (via tøjler til næseryg og mund) og sætte farten op (via pres bagfra). Forkert brug af udstyret kan dermed forstærke ubehaget for hesten, fx ved at der trækkes for hårdt i tøjlerne, eller hvor pisk og sporer lægger et større pres på hesten end rytterens støvle. Hvis en hest udviser konfliktadfærd, kan der desuden være risiko for,

23 Uanvendelig.dk: Resultat af rytterundersøgelsen 2017

24 Agria Dyreforsikring: Halthed hos heste - Almindelig skade hos rideheste

at dette håndteres med en eskalering i form af hårdere anvendelse af det brugte udstyr (fx yderligere hårdt træk i tøjlerne), eller brug af andet udstyr med hårdere effekt (fx et andet bid). Ifølge Dansk Ride Forbunds fællesbestemmelser må udstyr ikke bruges til at hæmme hestens mulighed for at vise tegn på ubehag og konfliktadfærd, og hesten skal udelukkes fra konkurrence eller diskvalificeres ved sår og skader på hestens krop forårsaget af udstyr, hjælpemidler, og/eller rytter.

Eksempler på det mest benyttede udstyr:

- *Tøjler og bid:* Hestens hovedtøj består bl.a. af bid (metalstykker på tværs gennem hestens mund), og tøjler, der forbinder enderne af biddet med rytterens hænder. Der findes mange forskellige former for bid, som kan være mere eller mindre kraftfulde i trykket mod hestens mund. Der findes også hovedtøj uden bid. Der kan desuden benyttes hjælpetøjler, som potentielt kan begrænse hesten i at udføre uønskede bevægelser med hovedet, og som kan forstærke presset på mundvige og næseryg.

Rytteren bruger tøjler og bid til at kontrollere hestens tempo og retning. Utsigtet kan tøjlerne også være en hjælp for rytteren til at holde balancen. Der kan opstå sår i hestens mund ved brug af bid, typisk som følge af pres og små traumer, der er påført gennem længere tid. Undersøgelser har vist, at forekomsten af mundsår er større hos heste, der rides på højt konkurrenceniveau, bl.a. i dressur, men også at der er forskel i forekomsten mellem discipliner. Ifølge Dansk Ride Forbunds fællesbestemmelser skal en hest udelukkes fra deltagelse i en konkurrence, hvis der konstateres sår, evt. med blødning, i hestens mund. Sår er imidlertid blot tegn på en aktuel belastning af hestens mund. Hvis der er ar og særlige pigmentforandringer, kan det være tegn på, at der tidligere har været problemer.

Hestens hovedtøj består bl.a. af bid og tøjler, der forbinder enderne af biddet med rytterens hænder. Der kan også benyttes hjælpetøjler, som kan begrænse hesten i at udføre uønskede bevægelser med hovedet og forstærke presset på mundvige og næseryg. Hestens hovedtøj her er med dobbeltbid, hjælpetøjler og ekstra rem til næsebåndet.

Hestens mund er et følsomt område, og heste kan, jf. den tidligere omtalte konfliktadfærd, adfærdsmæssigt på mange måder give udtryk for belastning, før der kan konstateres fysiske forandringer i munden. Nogle eksempler kan fx være, at hesten tygger på biddet, skærer tænder, har åben mund, ryster på hovedet, pisker med halen, får trekantformede øjne og viser det hvide i øjnene. Dette ses ikke hos heste, der bevæger sig uden pres og ubehag, og netop rytterens påvirkning af hesten gennem sin brug af fx bid (og andet udstyr) og stramning af tøjler kan være en af de primære årsager til, at heste viser konfliktadfærd. Hestens hovedholdning har også betydning for hestens oplevelse af belastning og ubehag. Viden om hestes konfliktadfærd og reaktioner i adfærd og ansigtsudtryk, når de belastes, er øget markant de senere år. Problemet med belastning og smerte som følge af brugen af bid og bidrelateret udstyr kan derfor være underestimeret, hvis der som hidtil blot fokuseres på fysiske forandringer i fx hestens mund, og der ikke er kendskab til eller opmærksomhed på de adfærdstegn, som hesten viser. Som en konsekvens af det fokus der er kommet på risikoen for mundsår og anden belastning af hesten ved forkert brug af bid, er der stigende interesse for ridning uden brug af bid, også inden for hestesport. Der er dog på nuværende tidspunkt kun sparsom og delvist modstridende viden om, hvordan det påvirker hesten, når presset fra biddet i stedet fordeles over hovedtøjet, samt hvordan det påvirker sikkerheden i forhold til håndtering af hesten samt hestens præstation.

- **Næsebånd:** Som en del af hestens hovedtøj kan der også være et næsebånd, som er en rem, der går hen over næseryggen og rundt om underkæben. Der findes mange forskellige former for næsebånd, nogle kombineret med en ekstra rem om underkæben, og de anvendes både af æstetiske grunde og for at støtte placeringen af biddet i hestens mund, samt for at få hesten til at acceptere biddet uden fx at åbne munden. Hvis næsebåndet sidder for stramt, kan det vedvarende pres give skader på nerver og blodkar i hestens ansigt og muligvis også forandringer i det underliggende knoglevæv. Et stramt næsebånd kan også bidrage til skader i munden, og det kan samtidig stresser hesten, da det nedsætter dens mulighed for at udføre normal adfærd som fx at tygge, synke og gabe. Endelig kan et stramt næsebånd maskere hestens udtryk for smerte og ubehag. Dansk Ride Forbund stiller krav om, at der skal være mindst 1,5 cm mellem hestens næsebånd og hestens næseryg. Det er obligatorisk at anvende næsebånd i dressur.

Sår i mundvigen på en hest efter brug af bid. Kun en mindre del af mundsår sidder udvendigt på huden i mundvigen. De fleste sidder indvendigt på mundens slimhinde. Mundsår ved brug af bid opstår typisk som følge af pres gennem længere tid. En hest skal udelukkes fra deltagelse i konkurrence hos Dansk Ride Forbund, hvis der konstateres sår i hestens mund. Belastning og smerte pga. biddet kan dog være underestimeret, hvis der kun fokuseres på fysiske forandringer i hestens mund og ikke på de adfærdstegn, som hesten viser.

Fotoet er venligst udlånt af Mette Uldahl. Fotoet er publiceret i artiklen af Uldahl m.fl. (2022): "Assessment of Skin and Mucosa at the Equine Oral Commissures to Assess Pathology from Bit Wear", jf. litteraturlisten, hvor der er yderligere eksempler og uddybende information.

- *Pisk:* En pisk kan bruges til at guide hesten, hvor en markering med pishen i form af let tappen fx kan hjælpe til at få hestens opmærksomhed, øge tempoet, aktivitetsniveauet eller bevægelsen i en bestemt retning. Pishen kan på den måde supplere de signaler, som hesten får gennem tøjlerne og rytterens ben. Der kan imidlertid også gives hårdere slag med en pisk, hvilket både kan gøre ondt på og stresse hesten, og der er ikke evidens for, at det øger hestens præstation. Hård brug af pisk kan efterlade spor på hesten i form af hævelse og blødning. I dressur må pisk kun anvendes under konkurrence i enkelte sværhedsgrader. I springning præciseres bl.a., at hesten ved ulydighed må korrigeres med lette slag med pishen, men at pishen aldrig må bruges som straf, og at brug af pisk mere end tre gange i træk betragtes som overdreven brug, hvilket ifølge reglerne skal medføre diskvalifikation. Mærker, hudlæsioner eller blødninger fra pisk skal ligeledes medføre diskvalifikation i springning.
- *Sporer:* Sporer er stykker af fx metal eller plastik, der er fæstnet bag på ridestøvler. De giver et præcist tryk, når rytteren presser sine ben og hæle mod hestens sider, og de kan dermed bruges til at dirigere hesten til den ønskede adfærd. For at bruge sporerne korrekt, skal rytteren således lægge færre kræfter i trykket mod hestens sider. Mere kraftfuld eller ukontrolleret brug af sporer kan medføre skader på hesten i form af slid på hud og hårlag, afskrabninger og blødning. Der er ikke meget forskning på området, men en dansk undersøgelse har vist en sammenhæng mellem længden på sporerne og skader på hesten, samt at forekomsten af skader var hyppigere på lavere konkurrenceniveauer. Den hyppigere forekomst hos mindre erfarne ryttere kan muligvis skyldes dårligere rytterteknik, hvor mere erfarne ryttere bedre kan bruge sporerne med større omhu. For alle niveauer gælder dog, at en aggressiv brug af sporer vil øge risikoen for skader på hesten. Kun visse typer af sporer er tilladt i dressur og springning, og der stilles krav til længden. Begge discipliner er underlagt Dansk Ride Forbunds fællesbestemmelser krav ift. sår og skader ved brug af udstyr, dvs. hesten skal udelukkes fra konkurrence eller diskvalificeres ved sår og skader forårsaget af udstyr og/eller rytter. Begge discipliner kræver desuden jf. deres egne reglementer, at også mærker efter brug af sporer, skal medføre diskvalifikation.

Transport

Det er veldokumenteret, at det kan være stressende for dyr at blive transporteret. Transporten involverer både håndtering, læsning, selve transporten, aflæsning, og tilpasning til nye omgivelser. Selv om heste, der deltager i konkurrencer, transporteres under gode forhold sammenlignet med transport af slagtedyr, kan transporten også være en stressfaktor for sportsheste. Undersøgelser har således vist, at både transport og ophold i nye omgivelser kan være stressende for heste, selv om de til en vis grad kan vænne sig til det. De mest brugte dressur- og springheste kan i op mod en tredjedel af deres aktive karriere være væk fra deres kendte omgivelser på grund af transport og opstaldning ved deltagelse i stævner eller på træningsophold. Når de er ude, kan de stå i en boks meget af tiden, og det er ikke nødvendigvis så ofte, at de kommer på fold.

Overvågning

Ved brug af heste til sport kan presset på hestenes kroppe være stort, og det øger risikoen for skader. Der er risiko for skader både under træning og ved konkurrencer. Skader ses typisk som halthed pga. overbelastning af knogler, sener og ledbånd. Ifølge Dansk Ride Forbunds fællesbestemmelser må en halt, syg eller misrøgtet hest ikke trænes eller starte i konkurrence. Der er ikke systematisk tjek af alle heste, men ved mistanke om problemer forud for en konkurrence skal hesten undersøges af en official (og evt. også en dyrlæge), og hesten kan efter dennes vurdering tillades eller nægtes start. Hvis der under konkurrence konstateres problemer, fx med halthed, skal hesten diskvalificeres.

Sporer er stykker af fx metal, der er fæstnet bag på ridestøvler. De giver et præcist tryk, når rytteren presser sine ben og hæle mod hestens sider. Kraftfuld eller ukontrolleret brug af sporer kan medføre skader på hesten. En hest skal udelukkes fra deltagelse i konkurrence hos Dansk Ride Forbund, eller diskvalificeres, hvis der konstateres mærker efter brug af sporer.

Der er som nævnt desuden risiko for sår og skader pga. rytterens påvirkning eller velfærdsmæssigt forkert brug af udstyr. Når man deltager i aktiviteter under Dansk Ride Forbund, må man kun anvende udstyr, der er godkendt af forbundet. Det kontrolleres løbende af forbundet, om reglerne overholdes, både ved annoncerede og uanmeldte kontroller ved konkurrencerne, og der har siden 2020 været mere fokus på udstyrskontrollerne. Kontrollen kan omfatte en hel gruppe af heste eller blot være stikprøver. Kontrollen udføres af Dansk Ride Forbunds officials eller en dyrlæge, der er udpeget af forbundet. Ved kontrollen vurderes bl.a., om udstyret er godkendt, korrekt tilpasset, og om hesten har skader, som kan forbindes med udstyret. Hvis brug af udstyr – og/eller rytteren på anden måde – har forårsaget sår og skader på hesten, skal det medføre udelukkelse fra deltagelse i konkurrencen, diskvalifikation og evt. sanktioner. Ved kontrollen ved en konkurrence på højt niveau i juni 2022 blev alle 64 heste undersøgt²⁵. I fire tilfælde blev der nægtet start pga. mundsår, mens der i syv tilfælde blev givet anmærkninger pga. forandringer i mundhulen eller slidmærker i området, hvor rytterens ben har kontakt med hesten, men der blev dog givet tilladelse til at starte. Også i juni 2022 blev der udført stikprøvekontrol ved en konkurrence på lidt lavere niveau. I første omgang blev 11 heste kontrolleret, og heraf måtte fem udelukkes pga. mundsår. Som følge af den høje forekomst af mundsår blev de resterende ryttere også kontrolleret. Her blev yderligere to udelukket, og to fik anmærkninger. Dansk Ride Forbund understreger i forlængelse af dette, at det fortsat er vigtigt at tænke forebyggende og at tjekke hestene løbende.

Klager over afgørelser vedrørende overtrædelser af Dansk Ride Forbunds regler angående mishandling, misbrug eller uetisk anvendelse af heste, herunder anvendelse af udstyr, kan indberettes til disciplinærudvalget. Af forbundets hjemmeside fremgår det, at der har været et par klagesager om året de senere år. Klagerne vedrører bl.a. afgørelser vedrørende fund af mundsår, brug af næsebånd, sporer og pisk, samt betingelserne for udførelse af udstyrskontrollen. Der er ikke kontrol med, hvad der sker uden for konkurrencerne, og skader registreres ikke noget centralt sted.

25 Dansk Ride Forbund: Sådan gik udstyrskontrollen ved DM (9. juni 2022)

Doping og andre præstationsfremmende tiltag

I nogle tilfælde kan hestens præstation forbedres, enten ved at fremme dens ydeevne eller ved at maskere forhold, der kan virke hæmmende, fx smerter eller nervøsitet. Præstationen kan påvirkes ved brug af medicin, kirurgi, særligt udstyr, eller ved at begrænse hestens bevægelser eller sanser. Hvis smerteopfattelsen fx i et ben hæmmes, skåner hesten benet mindre, hvilket kan betyde, at den præsterer bedre, men det betyder også, at risikoen for yderligere overbelastning eller skader øges.

Det er som tidligere nævnt, jf. hestebekendtgørelsen (§ 29), ikke tilladt at anvende nogen form for medicinering eller behandling, som har til formål at skjule sygdomssymptomer, så hesten kan træne og deltage i konkurrencer. En række kendte muligheder for at påvirke præstationen er da også blevet forbudt jf. branchens egne regler, og både heste og ryttere under Dansk Ride Forbund skal følge de internationale regler for doping, jf. Den Internationale Olympiske Komite (IOC), Federation Equestre Internationale (FEI) og Danmarks Idrætsforbund (DIF). Dansk Ride Forbund har nedsat et appeludvalg, som kan behandle sager om doping og medicinering.

Danske heste må således ikke anvendes i konkurrencer (heller ikke internationale konkurrencer, der afholdes i Danmark), hvis de har fået foretaget forbudte indgreb eller er blevet medicineret med bestemte stoffer. Det gælder fx nervesnitning (hvor nerver til et smertepreget område, fx en øm hov, skæres over, så hesten ikke kan mærke smerten), fjernelse af følehår i hestens ansigt, samt brug af smertedæmpende, præstationsfremmende, stimulerende eller beroligende stoffer. Der kan dog være undtagelser, hvis tiltagene er veterinært begrundet, dvs. man må gerne behandle en hest, hvis den viser symptomer på en sygdom eller skade. Det Dyreetiske Råd har fået oplyst fra Fødevarestyrelsen, at det er Fødevarestyrelsens vurdering, at hesten ifølge bestemmelsen først kan deltage i konkurrencer, når den er symptomfri, dvs. at sygdommen vurderes som overstået eller skaden vurderes som afhelet, og når den medicin, som hesten er behandlet med, ikke længere kan skjule sygdomssymptomer.

Ved internationale konkurrencer er der dog krav om, at brug af medicin i givet fald skal anføres i hestens dokumenter. Der er i Danmark kun krav om registrering af medicinering af heste, hvis hestene vil kunne slagtes til konsum. Der er ikke krav om registrering af medicinsk behandling af sportsheste, der er udelukket fra konsum. Hvis en hest skønnes at have brug for behandling med de lovlige stoffer umiddelbart forud for eller under en konkurrence, er dette i visse tilfælde også tilladt, men det kræver godkendelse af den ansvarlige veterinærkonsulent og stævneledelsen.

Nogle former for medicin er således totalt forbudt og må ikke kunne påvises, hverken til eller uden for konkurrencer, mens andre former for medicin er almindelige i behandling af visse sygdomme, og de må derfor godt bruges uden for konkurrence. Der foretages dopingkontrol både ved og uden for konkurrencer. Her kan der tages forskellige prøver, fx af urin, blod, hud og hår, og hestene kan blive testet for ændringer i følsomhed og varmeafgivelse. Nogle ting kan dog være svære at påvise, fx om der er foretaget nervesnit på en hest, hvis det ikke er blevet anført i hestens dokumenter. Der er jf. Dansk Ride Forbunds hjemmeside de sidste par år blevet testet 6-8 heste ved en lille håndfuld konkurrencer, hvor der ikke blev fundet nogle positive prøver²⁶. Det er således kun få heste, der kontrolleres, og det er derfor uklart om og i så fald i hvilket omfang, at reglerne for brug af præstationsfremmende midler overtrædes. Dansk Ride Forbund oplyser, at man tidligere har fundet enkelte tilfælde.

---

26 Dansk Ride Forbund: Nationale dopingprøver

6. Det Dyreetiske Råds overvejelser og anbefalinger

Det Dyreetiske Råd har indledningsvis noteret sig, at en række af Rådets tidligere generelle anbefalinger vedrørende heste er blevet fulgt op. Der er i dag således kommet regler for hold af heste, herunder krav om hold af mindst to heste sammen og krav om motion, og Dansk Ride Forbund har udarbejdet reglementer og etiske retningslinjer for træning og brug af heste. Spørgsmålet er dog i hvor høj grad forbundets regler og retningslinjer, herunder i forhold til sanktionering, efterleves. Rådet har således bemærket episoder, hvor forbundets regler ikke synes at blive håndhævet, fx hvor hestes hoveder holdes bag lodret, hvor der er overdreven brug af pisk, og hvor heste har sår i munden efter ridning. Rådet savner desuden stadig lovgivning angående uddannelse vedrørende hestevelfærd, herunder krav til indholdet af uddannelsen, for de personer, der er ansvarlige for hold af og træning med heste.

Det Dyreetiske Råd har desuden drøftet selve formålet med brug af heste til sport. Det at sætte sig på ryggen af en hest og træne den til at udføre bestemte bevægelser, og at påføre den et præstationspres uden andet formål end fremme af menneskers egne ambitioner og fornøjelse, rejser i sig selv en række principielle etiske spørgsmål om brug af dyr. Disse præmisser må efter Rådets opfattelse accepteres, hvis man ønsker at ride på heste og især, hvis man ønsker at bruge dem til sport.

Rådets medlemmer finder ikke, at det i sig selv er problematisk, at heste anvendes til et formål som sport, der primært tjener til underholdning, og at hestene i forbindelse hermed indgår i fx særlig træning og aktiviteter. Rådets medlemmer er her opmærksomme på, at hestene herved har gode muligheder for at få opfyldt deres behov for motion og anden stimulerende aktivitet, som fx træning. Rådet bemærker dog samtidig, at anvendelsen til sportslige formål også indebærer en risiko for, at heste presses og begrænses på måder, der kan kompromittere deres velfærd, både i forhold til fysik, fysiologi og adfærd. Rådet mener, at der er behov for en drøftelse af, hvor grænsen går, og i den forbindelse at der sættes mere fokus på, hvordan heste kan anvendes til sport samtidig med, at deres velfærd i højere grad prioriteres og tilgodeses.

Det Dyreetiske Råd vurderer, at praksis omkring hestesport i høj grad hviler på traditioner, og at der er behov for at evaluere disse set i lyset af den viden, der er om hestes adfærd og velfærd i dag samt tidssvarende normer for hold og brug af dyr. En afgørende faktor i denne proces er, at vidensniveauet hos de personer, der har med heste at gøre, er opdateret. Som tidligere beskrevet findes der uddannelser som hestemanager, og uddannelser under eller godkendt af Dansk Ride Forbund som ride-træner, ridelærer, rideinstruktør og berider. Rådet anbefaler, at det sikres, at disse uddannelser i tilstrækkelig grad dækker hestes adfærd, herunder konfliktadfærd, og at de er tidssvarende i forhold til viden om træningsmetoder og normer for hestevelfærd. Denne viden er en forudsætning for at kunne reagere passende på hestens adfærd og signaler generelt, herunder signaler om smerte og ubehag samt konfliktadfærd. Dette behov for uddannelse og viden om hestevelfærd er især påtrængende, når det gælder personer, der har at gøre med sportsheste, da disse heste er i risiko for at blive udsat for et stort pres pga. konkurrenceelementet. Rådet mener derfor, at uddannelsesbehovet i særlig grad gælder for dem, der har ansvar for hold af heste, træning, undervisning samt afholdelse af konkurrencer, herunder dommere. Rådet finder det således afgørende, at standarden sikres hos rollemodeller som beridere og trænere, som bærer et ansvar for at formidle viden og god praksis ved træning

Det Dyreetiske Råd finder det afgørende, at vidensniveauet hos de personer, der har med sportsheste at gøre, er opdateret i forhold til bl.a. træningsmetoder og hestes konfliktadfærd. Eliten inden for de forskellige discipliner, samt dem, der har ansvar for hold af heste, træning, undervisning samt afholdelse af konkurrencer fungerer som rollemødder, og de bærer et ansvar for at sætte standarder og formidle viden og god praksis ved træning og brug af hestene til den mere hobbyprægede del af sporten.

og brug af hestene samt hos dommere, der gennem deres præmiering viser, hvilken adfærd, der er acceptabel. Rådet understreger, at denne anbefaling også dækker viden om hestens velfærd uden for træning og konkurrence, fx i forbindelse med transport og opstaldning. Rådet anbefaler derfor også, at der fastsættes regler for uddannelse af den, som er ansvarlig for et professionelt hestehold, fx rideskoler, jf. muligheden i § 22 i dyrevelfærdsloven for at stille sådanne krav. Der stilles tilsvarende krav til personer, der er ansvarlige for erhvervmæssigt hold af grise, malkekvæg, slagtekyllinger, æglæggende høner, mink og hunde, og der stilles desuden krav til dyrehandlere og til personer ved erhvervmæssig transport af en række dyrearter (også heste). Rådet ser ingen grund til, at erhvervmæssig hold af heste skal være undtaget fra lignende uddannelseskra.

Det Dyreetiske Råd har noteret sig, at Dansk Ride Forbund har udarbejdet en række regler og retningslinjer for brug af heste til bl.a. dressur og springning. Af fællesbestemmelserne fremgår at "Målet for ridesporten er at udvikle hesten til en "glad atlet" gennem en harmonisk uddannelse. Hestens velfærd og holdbarhed i sporten skal prioriteres både i et kort og et langsigtet perspektiv". Rådet anerkender, at der både igennem denne målsætning og de øvrige retningslinjer sendes signaler om, hvor grænserne bør være. Rådet konstaterer imidlertid, at der stadig udestår et arbejde med at få indarbejdet de principper, som forbundet lægger sig op ad, i den praksis, som kan observeres. Det er desuden uklart, hvordan man vurderer, om hesten er "en glad atlet", om uddannelsen er harmonisk, og i hvor høj grad hestens velfærd og holdbarhed skal prioriteres. Forbundet anfører selv i sine etiske retningslinjer i forhold til prioritering, at "indenfor al ridesport skal hensynet til hesten prioriteres over alt andet", og at "hestens velfærd skal gå forud for avlerens, trænerens, rytterens, ejerens, hestehandlerens, stævnearrangørens, sponsorens og officials interesser og ønsker". Men Det Dyreetiske Råd finder det også her uklart, hvordan dette mere konkret er foreneligt med en stor del af den praksis, der er omkring ridesport, hvor hestens velfærd må antages at være bedre hjemme i de vante omgivelser, end under transport, stadig introduktion til nye omgivelser og udførelse af øvelser, der ikke er selvvalgt og typisk omfatter en form for begrænsning eller pres.

Samlet set finder Rådet, at der er behov for at gøre op med synet på hesten som en atlet. Hesten er et dyr med egne biologiske behov og begrænsninger, og Rådet mener, at der er behov for at anerkende, at hestes deltagelse i konkurrencer alene handler om menneskers interesser og ambitioner.

Det Dyreetiske Råd anbefaler i forlængelse af disse overvejelser, at der også tages et opgør med kriterierne for præmiering af hestes præstationer i en konkurrence. Hvis hestes velfærd reelt skal prioriteres, skal man alene præmiere det, der ikke kompromitterer hestens velfærd i en grad, så der kan observeres konfliktadfærd og tegn på smerte og andet ubehag. Det betyder konkret, at selv hvis fx alle dressurøvelser og spring udføres fejlfrit, bør der efter Rådets opfattelse sanktioneres, hvis der samtidig observeres tegn på, at hesten ikke trives med det, der foregår. Rådet peger i forlængelse heraf på, at lignende forslag er blevet fremsat ved en nylig workshop om velfærd hos sportsheste, hvor bl.a. forskere i dyrevelfærd og udøvere af hestesport deltog.

Rådet anbefaler derfor videre, at hestesportsbranchen gør en yderligere indsats for at præcisere, hvad der kan og ikke kan accepteres, at udbrede kendskabet til rideforbundets regler, udøve en højere grad af kontrol med efterlevelsen både til og uden for konkurrence, og endelig, at der indføres (yderligere) sanktioner, hvis reglerne ikke overholdes. Rådet har noteret, at Dansk Ride Forbund på nogle punkter allerede sætter en højere standard end den internationale ridesports regler. Det Dyreetiske Råd opfordrer Dansk Ride Forbund til at fortsætte med denne udvikling, også til inspiration for den internationale hestesport.

Rådet har bemærket, at Dansk Ride Forbunds formand, Ulf Helgstrand, i en kronik i 2020²⁷ fortæller, at ikke alle i sporten er klar over, hvad der er acceptabelt og uacceptabelt, og at forbundet vil tage ansvar for at se på, hvor man ikke gør det godt nok. Formanden fremhæver desuden nødvendigheden af at fokusere på hestevelfærd i diverse uddannelser og en øget udstyrskontrol i sensommeren 2020 som led i en større oplysnings- og uddannelsesproces. Det Dyreetiske Råd hilser denne udmelding fra Dansk Ride Forbunds formand velkommen. Rådet mener, at forbundet bør følge op på dette med

---

27 Ulf Helgstrand om Hestevelfærd

yderligere kontrol og sikre, at forbundets egne bestemmelser følges, herunder at det indrapporteres og medfører sanktioner, hvis overtrædelser observeres under træning. Rådet bemærker her, at de omtalte resultater fra udstyrskontroller i juni 2022 ganske vist kun er eksempler, men de er dog tegn på, at der er behov for en kraftig og målrettet indsats for at forebygge især mundsår.

Det Dyreetiske Råd peger endvidere på, at Dansk Ride Forbunds retningslinjer er meget omfattende, og at oplysninger om hensyn til hestevelfærd skal findes i flere forskellige dokumenter. Dette gør det svært at overskue. Rådet anbefaler derfor, at retningslinjerne revideres, så alt der vedrører hestevelfærd samles på en overskuelig og let tilgængelig måde. Endelig opfordrer Rådet til påpasselighed ved valg af og evt. ændring af terminologi, jf. fx uklarhed om definitioner vedrørende krumning af hestens hals. Rådet anbefaler, at der bruges simple og let forståelige betegnelser, som tydeliggør, hvad der tales om.

Endelig har Det Dyreetiske Råd med stor interesse bemærket arbejdet i FEI med nedsættelse af en uafhængig Equine Ethics and Wellbeing Commission i 2022 og de første rapporter fra kommissionen. Nedsættelse af kommissionen og udgivelsen af rapporterne sker ved afslutningen af Rådets arbejde med denne udtalelse. Rådet hæfter sig ved, at der her udtrykkes bekymringer over de samme forhold, som Rådet drøfter i denne udtalelse og fremsætter anbefalinger for. Rådet bemærker dog også forløbet omkring nedsættelse af kommissionen, som er uafhængig af FEI, og som ændrer både navn og formålsbeskrivelse ift. oplægget fra FEI for at sætte mere fokus på hestevelfærd og ikke primært på hestesportens omdømme. Dertil kommer spørgeskemaundersøgelsen, der viser, at respondenter med tilknytning til FEI i mindre grad end fx dyrlægerne bekymrer sig om en række forhold med relevans for hestevelfærd. Det Dyreetiske Råd hilser tiltaget fra FEI meget velkomment. Men efter Rådets opfattelse undermineres den "social licence to operate", som FEI ønsker at fremme ved dette tiltag, netop af branchens tilsyneladende egen manglende opmærksomhed på hestes velfærd som et fokuspunkt, der er væsentligt i sig selv.

Det Dyreetiske Råd har løbende overvejet om de anbefalinger, der fremsættes i denne udtalelse, kan indarbejdes af hestesportsbranchen selv, eller om der er behov for yderligere lovgivning. Lovgivning kan fastsætte nogle grænser for, hvad der samfundsmæssigt findes acceptabelt, men muligheden for kontrol og sanktionering kan i hverdagen være sparsom. En af fordelene ved selvjustits i branchen er, at effekten kan være hurtigere og mere dækkende i alle situationer, da de personer, der har mulighed for at observere og ændre på tingene og sanktionere derefter, er en del af hestesportens hverdag. Men det forudsætter naturligvis, at branchen tager ansvaret på sig og har vilje og evne til at arbejde med holdningsændringer, regler, kontrol og sanktionering.

Rådet er opmærksomt på, at FEI's og den nye kommissions arbejde ligger i internationalt regi og ikke nødvendigvis afspejler tilgangen i Danmark til brug af heste til sport. Rådet finder dog alligevel, at det nævnte forløb og materiale vækker bekymring og svækker tilliden til, at branchen med den indstilling, som dokumenteres internationalt, vil være i stand til at løfte opgaven selv, særligt set i lyset af de førnævnte danske eksempler på, at branchens allerede eksisterende retningslinjer ikke altid efterleves, kontrolleres og håndhæves. Nogle af Rådets anbefalinger peger allerede på behov for lovmæssige initiativer. For de øvrige anbefalinger, hvor Rådet har lagt op til, at branchen selv følger op, slår Rådet derfor fast, at anbefalingerne bør føre til øjeblikkelig handling fra branchens side. Hvis opfølgningen ikke sker snarest, hvor det er muligt, og ellers inden for et års tid, anbefaler Rådet, at der i Danmark udarbejdes specifik lovgivning for brug af heste til sport.

Det Dyreetiske Råd har derudover drøftet de følgende udvalgte fokusområder.

6.1 Hestens holdbarhed

Hverdagslivet som sportshest påvirkes af flere aspekter, blandt andet opstaldningsforhold, træning og deltagelse i konkurrencer, herunder transport. Det Dyreetiske Råd bemærker, at alle disse faktorer hver kan bidrage til at understøtte eller begrænse hestens holdbarhed som sportshest – og måske som ridehest i det hele taget. Derudover kan hestens alder ved ibrugtagning og kombinationen af hest og rytter også have betydning.

Der er som nævnt en aldersgrænse på 4 år, før en hest kan deltage i dressur- og springkonkurrencer. Rådet ser en fordel i, at hestene starter håndtering og tilvæning til den relevante sportsdisciplin tidligt, så længe dette foregår med respekt for hestens niveau og udvikling samt behov for socialisering. Det er dog afgørende, at der afsættes tilstrækkelig tid til at lære hesten op, og at der er fokus på, om den enkelte hest er fysisk og mentalt klar til konkurrencedeltagelse, eller om den måske har brug for at vente et år mere. Brugen af udstyr kan til en vis grad bidrage til at fremme hestens præstationer i en tidlig alder, men det tager tid at udvikle hestens fysiske styrke til at udføre de øvelser, der ønskes i dressur og springning, uden samtidig at øge risikoen for belastning af ryg og ben. Konkurrencedeltagelse allerede som 4-årige, selv om hestene umiddelbart kan udføre øvelserne, indebærer efter Rådets opfattelse derfor en unødigt risiko for hestens velfærd. Denne risiko forstærkes af, at aldersklassificeringen følger kalenderåret, ikke hestens fødselsdag, og at hesten derfor reelt kan være yngre end 4 år. Rådet udelukker ikke, at nogle heste kan være klar som 4-årige, men Rådet anbefaler, at aldersgrænsen hæves med minimum et år for at sikre, at de heste, der skal deltage i konkurrencer, er blevet tilstrækkeligt tilvænnet miljøet omkring konkurrencer og har fået tid nok til at opbygge tilstrækkelig fysisk og mental styrke og robusthed, inden de skal præstere under det pres, som konkurrencedeltagelsen giver. Rådet anbefaler videre, at aldersgrænsen også hæves for kåringer og andre bedømmelser af ungheste, så der gælder samme aldersgrænse for unghestene for deltagelse i en konkurrencelignende situation, uanset formål og kontekst (herunder hvilken organisation der står bag arrangementet). Rådet anbefaler videre, at uanset hvor aldersgrænsen sættes, skal det være hestens reelle alder, der lægges til grund for deltagelse i konkurrencer og lign., dvs. hestens fødselsdag.

Rådet anbefaler videre, at der i højere grad sættes fokus på rideteknik, samarbejde mellem hest og rytter, og kombinationen af rytter, hest og ambitionsniveau. Dette gælder især, hvor der er tale om børn og unge, hvor trænere og andre voksne bør bidrage til at fremme forståelse for vigtigheden af også at arbejde på hestens præmisser og ikke pga. uvidenhed og høje ambitioner risikere at tilside-sætte hestens velfærd. I forhold til spørgsmålet om ryttervægt mener Rådet, at rytterens størrelse ikke i sig selv må være belastende for hesten og peger samtidig på, at det er væsentligt, at ryttere træner balance og teknik, da dette også ser ud til at kunne have betydning for, om hesten belastes af rytteren.

Endelig har Rådet drøftet spørgsmålet om, hvad der skal ske med hesten, hvis den ikke kan holde til at blive brugt til sport. Rådet anbefaler, at man under alle omstændigheder tager ansvaret for sin hest, også hvis man ikke ønsker at beholde den, når den ikke længere kan anvendes til sport eller anvendes på det ønskede niveau. Det betyder, efter Rådets opfattelse, at man som ejer fx sikrer sig, at hesten enten formidles videre til en tilværelse, hvor den kan være velfungerende ift. opstaldning og de krav, der stilles (fx til hobbybrug og med opstaldning under forhold, der så vidt muligt ligner det, hesten allerede kender), eller at den aflives eller sendes til slagtning med så lidt transporttid som muligt.

6.2 Opstaldning

Det Dyreetiske Råd har drøftet visse aspekter af opstaldningen af heste, hvor det, at hestene anvendes til sport, betyder, at særlige forhold gør sig gældende. Rådet minder om, at tiden uden for konkurrence udgør hovedparten af hestens liv, og derfor også er af betydning for sportshestenes velfærd. Rådet anbefaler her, at hesten holdes i overensstemmelse med dens natur, fx i forhold til artsfællekontakt og muligheder for motion med fri bevægelse, og at hestens sociale behov prioriteres over menneskers behov for, at hesten kan yde en bestemt præstation. Rådet minder samtidig om, at hestebekendtgørelsens krav (§§ 3 og 16) vedrørende motion og hold sammen med artsfæller også gælder for sportsheste.

Social kontakt

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at heste altid socialiseres, så de kan omgås andre heste, og at de så vidt muligt holdes sammen med andre heste, som de kender, så relationerne mellem dem er stabile. Rådet anerkender, at den fysiske kontakt med artsfæller indebærer en afvejning af risikoen for skader, fx pga. spark og bid, mod fordelene ved, at hestene kan udøve social adfærd. Rådet finder dog, at hestenes sociale adfærd bør prioriteres, medmindre der er tale om helt særlige situationer, fx heste, som har adfærdsmæssige udfordringer, som ikke muliggør fuld fysisk kontakt. I sådanne tilfælde kan delvis fysisk kontakt eller visuel kontakt i stedet være en mulighed. Denne anbefaling gælder som udgangspunkt også hingste, men Rådet anerkender, at eksisterende hingstehold kan være udfordret

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at heste altid socialiseres, så de kan omgås andre heste, og at de så vidt muligt holdes sammen med andre heste, som de kender, så relationerne mellem dem er stabile. Dette gælder også hingste. Rådet anbefaler videre, at alle heste på daglig basis har adgang til fri bevægelse på fold og ikke kun motioneres i forbindelse med træning eller på anden måde med begrænset bevægelsesfrihed.

af, at hingstene ikke er vokset op med at være vænnet til at være sammen med andre heste. Rådet anbefaler derfor, at der her fokuseres på at ændre hingstehold fremadrettet med henblik på i højere grad at tilgodese hingstenes sociale behov.

Motion og fodring

Rådet anbefaler videre, at alle heste på daglig basis skal have adgang til fri bevægelse på fold, af hensyn til både deres fysiske og mentale sundhed, så de ikke kun motioneres i forbindelse med træning eller på anden måde med begrænset bevægelsesfrihed. Hvis ikke folden har tilstrækkeligt græs-dække, anbefaler Rådet (også jf. Dansk Ride Forbunds egne anbefalinger), at hestene på anden måde regelmæssigt får tildelt tilstrækkelige mængder af græs og/eller grovfoder, så deres behov for at tygge og fordøje grovere foderemner dækkes. Rådet henleder opmærksomheden på, at sportsheste kan have et særligt behov for fokus på dette for at undgå at udvikle adfærdsforstyrrelser og mavesår.

6.3 Træning og konkurrencer

Den tid, hvor hesten deltager i selve konkurrencen, udgør relativt set en mindre del af hestens liv. Til gengæld er konkurrencerne forbundet med høj intensitet og risiko for stress og overbelastning. Forberedelserne til konkurrencerne, dvs. træningen og brugen af udstyr, er til gengæld en del af hestens hverdag. Det Dyreetiske Råds overvejelser herunder i forhold til træning og brug af udstyr gælder både i trænings- og i konkurrencesammenhæng. I relation til konkurrencer har Rådet desuden drøftet transport, overvågning af hestens velfærd, og brugen af præstationsfremmende midler.

Træning

Som tidligere nævnt finder Det Dyreetiske Råd, at viden om hestes normale adfærd, herunder deres kropssprog, reaktionsmønstre, konfliktadfærd, tegn på smerte og ubehag og lignende, er en afgørende forudsætning for at kunne tilgodese hestes velfærd. Dette er særlig vigtigt, når heste skal trænes målrettet med henblik på konkurrence. Selv om heste som udgangspunkt gerne både løber og springer, kan forventningerne til præstationsniveauet lægge pres på hesten til at løbe hurtigere og springe højere, end den ellers ville gøre. Rådet er enig med Dansk Ride Forbund i, at hestens velfærd skal prioriteres – også i forhold til at sikre en god holdbarhed af hesten på længere sigt. Træning af heste bør derfor, som tidligere nævnt, foregå ud fra opdateret viden om indlæringsmetoder og adfærd hos heste, herunder brug af positiv forstærkning, og Rådet anbefaler, at alle, der arbejder med træning og bedømmelse af heste, kender tegnene på, at hesten er fysisk eller mentalt overbelastet. Rådet anbefaler videre, at hesten får tilstrækkelig tid til at vænne sig til håndtering og træningen samt de miljøer, den skal fungere i.

Når der ved træningen af hestene anvendes forstærkning, understreger Rådet i forlængelse af ovenstående, at dette ikke må påføre hesten smerte eller andet unødigt ubehag. Rådet anerkender, at man ikke i alle sammenhænge kan undgå et element af tvang i omgangen med heste, men Rådet understreger, at dette stadig skal foregå med respekt for hestens reaktioner. Rådet finder dermed, at der skal være en rimelig proportionalitet mellem væsentligheden af træningsmålet (fx ridesikkerhed) og graden af tvang under træningen. Fremme af præstationsmål er således efter Rådets opfattelse ikke i sig selv en tilstrækkelig grund til at påføre hesten en højere grad af tvang og evt. smerte. Rådet anbefaler i forlængelse af dette, at der altid benyttes et så let signal som muligt for at opnå den ønskede effekt, og at hesten ikke presses ud over sine fysiske grænser, fx i forhold til fiksering af legemsdele. Rådet henleder her opmærksomheden på Dansk Ride Forbunds etiske retningslinjer, som fremhæver, at træningsmetoderne ikke må omfatte fysisk eller psykisk vold. Rådet anbefaler videre jf. de indledende generelle bemærkninger, at uddannelsesniveaut bør højnes, og at der bør sanktioneres, hvis overtrædelser af disse retningslinjer kommer til forbundets kendskab.

Opdateret viden om heste og træning bør ligeledes inddrages, hvis hesten viser tegn på smerte eller ubehag, eller når der er behov for at korrigere hestens adfærd, så der ikke anvendes metoder, der for hesten er uforståelige eller unødigt hårde. Hvis hesten ikke responderer som forventet på forsøg på indlæring og træning, bør årsagen findes, så de nødvendige tiltag kan sættes i værk. Rådet anbefaler, at personer med særlig viden om træning af heste og hestevelfærd om nødvendigt konsulteres for at få rettet op på situationen.

Udstyr

Det Dyreetiske Råd har drøftet brugen af udstyr som fx bid og tøjler, piske og sporer. Rådet er overordnet set bekymret for, om den praksis, der i nogle tilfælde ses, når heste presses i forbindelse med udøvelse af hestesport, og som bekræftes af de omtalte resultater af udstyrskontroller i juni 2022, lever op til intentionerne i dyrevelfærdslovens §§ 2 og 28 og hestebekendtgørelsens §§ 27-28. Ifølge disse paragraffer skal hesten bl.a. beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse og væsentlig ulempe, og udstyr må ikke påføre hesten skader eller anvendes som tvangsmidler. Forekomsten af sår og skader som følge af brug af udstyr eller andet er efter Rådets mening uacceptabelt, og Rådet anbefaler, at, hvis dette alligevel forekommer, skal årsagen findes, og de nødvendige tiltag iværksættes. Hesten skal desuden have ro til helingen.

Dansk Ride Forbund har i sine etiske retningslinjer anført nogle eksempler på, hvad der anses som uacceptabel fysisk og psykisk vold mod hesten, fx "anvendelse af pisk ud over hvad der karakteriseres som korrektion og/eller irettesættelse", "uhæmmet anvendelse af sporer", og "anden vold der har karakter af afstraffelse". Men ligesom de indledende citater fra forbundets fællesbestemmelser og etiske retningslinjer efterlader disse formuleringer uklarhed om, hvor grænserne går. Hvilken brug af pisk til irettesættelse er acceptabel? Hvornår er anvendelsen af sporer uhæmmet? Og hvornår karakteriseres anden vold som afstraffelse?

Rådet anerkender, at udstyr kan have en vigtig funktion i at hjælpe med at give tydelige signaler til hesten om, hvad man ønsker, at den skal præstere. Men Rådet finder, at der er behov for at evaluere brugen af udstyr, så dette ikke bruges til at tvinge hesten til at udføre uhensigtsmæssige bevægelser eller presse den for hårdt, fx pga. rytterens (for høje) ambitioner. Eksempler på for hårdt pres er efter Rådets mening, hvis udstyret kompenserer for utilstrækkelig træning (dvs. mere/bedre træning vil kunne give samme resultat med blidere brug af udstyr), eller hvis hestens anatomi, fysiologi og bevægelse eller mentale tilstand påvirkes i en grad, så hesten fx viser konfliktadfærd, tegn på smerter eller får skader. Rådet betoner dermed, at udstyr skal anvendes med forsigtighed og til at guide hesten, ikke som et led i fysisk tvang ved at påføre smerte og ubehag. Det skal desuden sikres, at udstyret er tilpasset hest og rytter, også – og måske især – på lavere niveauer af sportsdisciplinerne, så risikoen for, at hesten får skader eller modstridende signaler, reduceres.

Det Dyreetiske Råd har i forlængelse heraf drøftet, om der er behov for at forbyde bestemte former for udstyr. Rådet finder dog ikke, at der generelt er belæg for at udpege bestemt udstyr som et problem i sig selv (se dog afsnittet om andre discipliner), men at udstyr kan anvendes velfærdsmæssigt forkert – måske på grund af traditioner, uvidenhed og manglende erfaring, eller for at få hesten til at præstere mere. Rådet peger på, at der i nogle sammenhænge kan være behov for en kulturændring og henviser igen til nødvendigheden af et større fokus på hesten og kendskab til, hvordan udstyret virker, fx hvornår brugen af det medfører smerte og ubehag.

Det Dyreetiske Råd anbefaler på den baggrund i stedet en overordnet nytænkning af brugen af udstyr. Efter Rådets opfattelse bør udstyr og hjælpemidler gennemgås med udgangspunkt i tidsvarende normer og viden om dyrevelfærd. Rådet mener således, at der er behov for at se på, hvad formålet er med det pågældende udstyr, og om det formål kan opnås med anvendelse af mindre "hårdt" udstyr eller måske helt uden brug af udstyr. I det omfang at noget udstyr herefter findes nødvendigt, anbefaler Rådet, at der inden for de relevante discipliner i højere grad dels præciseres, hvordan det pågældende udstyr bruges korrekt, dels sanktioneres (eller sanktioneres hårdere), hvis udstyret bruges forkert. Rådet understreger igen, at dette gælder både i forbindelse med træning og ved konkurrencer, og også under opvarmning. Rådet anbefaler i forlængelse af dette, at det sikres, at brugen af udstyr bl.a. lever op til følgende principper:

- Udstyr må alene anvendes til at vejlede hesten til at forstå, hvad den skal, ikke til tvang eller straf.
- Udstyr må ikke ændre hestens naturlige bevægelsesmønster, hæmme hestens sanser eller fysiologi, eller fastlåse en kropsdel eller hestens kropssposition, så hesten viser tegn på fx ubehag, smerte eller konfliktadfærd, og udstyr må ikke hindre mulighederne for at kunne aflæse hestens signaler om dette.

Principperne ligger på linje med principper, der allerede er skitseret i Dansk Ride Forbunds fællesbestemmelser, men Rådet anbefaler, at der i praksis lægges betydeligt mere vægt på dette.

Rådet anbefaler i første omgang, at hestesportsorganisationerne selv tager ansvar for denne evaluering, og for at anvendelsen af bestemte former for udstyr ophører, hvis brugen af dette i praksis har karakter af en form for tvang, hvor hestens normale adfærd og bevægelsesmønster bliver begrænset eller helt forhindret, eller hvor udstyret anvendes til at forcere en præstationsudvikling, der ellers kunne opnås med passende træning, eller hvor risikoen for skader er høj. Rådet påpeger, at der i denne evaluering bør inddrages hensyn til, at selv om noget udstyr i visse situationer måske kan anvendes uden ubehag og lign. for hesten, så kan det pågældende udstyr måske være så vanskeligt at bruge korrekt, at brugen enten skal ophøre helt eller begrænses til personer, der er særligt kvalificerede til både at benytte udstyret og samtidig at kunne vurdere hestens evt. konfliktadfærd eller signaler om ubehag eller smerte. Rådet mener, at fokus især bør rettes mod brugen af komplekse former for bid, stramheden af næsebånd, stramning af tøjler og hjælpetøjler, samt klare kriterier for anvendelse af pisk og sporer. Rådet understreger endnu en gang, at det er uacceptabelt, at heste påføres smerte, sår og andet ubehag ved udøvelse af sportslige aktiviteter, og dette skal ophøre omgående. Rådet minder i forlængelse heraf også igen om den gældende lovgivning, nemlig at heste jf. dyrevelfærdsloven skal beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe (§ 2), og at heste ikke må dresseres eller bruges til fremvisning eller lignende, hvis de herved påføres væsentlig ulempe (§ 28), samt at det udstyr, som anvendes som hjælpemidler på heste, i henhold til hestebekendtgørelsen ikke må påføre hesten skader eller anvendes som tvangsmidler (§ 28).

Transport

Det Dyreetiske Råd bemærker, at transport af heste i sportssammenhæng typisk foregår under bedre forhold end det, der fx ses ved transport af dyr til slagting. Rådet hæfter sig dog ved, at hestene kan transporteres hyppigt, og at hestene kan blive stressede både i forbindelse med transporten og ved opstaldning og konkurrence i nye fysiske omgivelser og sociale rammer. Rådet anbefaler derfor, at det sikres, at heste vænnes til at blive transporteret og gerne sammen med en anden kendt og transportvant hest de første gange. Rådet anbefaler videre, at branchen fastsætter en øvre grænse for, i hvilket omfang en hest må være væk fra sine vante omgivelser for at deltage i konkurrencer eller være på træningsophold.

Det Dyreetiske Råd understreger, at det er uacceptabelt, at heste påføres smerte, sår og andet ubehag ved udøvelse af sportslige aktiviteter, og dette skal ophøre omgående. Rådet anbefaler, at alle, der arbejder med træning og bedømmelse af heste, kender tegnene på, at hesten er fysisk eller mentalt overbelastet. Hesten her har hovedet bag lodret og et hovedtøj med flere bid. Når der ses åben mund, trekantformede øjne (med synligt hvidt), bagudrettede ører og udspilede næsebor kan det være tegn på ubehag, smerte og/eller konflikadfærd. (Heste på nogle af de andre billeder viser også sådanne tegn).

Overvågning

Det Dyreetiske Råd finder, at der er behov for fokus på at nedbringe hestens risiko for at blive skadet under træning og konkurrencer. Rådet anbefaler, at alle heste synes og kontrolleres for sår mm. både før og efter konkurrencer, så det så vidt muligt sikres, at de deltagende heste er klar til at præstere, og at der følges op, hvis en hest viser tegn på overbelastning eller har skader eller sår, herunder mundsår.

Rådet peger i forlængelse af dette på, at der også bør tjekkes, om hesten viser tegn på tidligere overbelastning, fx ved sår under opheling, ar, og pigmentforandringer. Rådet anbefaler videre, at skader registreres i centrale registre, og at udviklingen overvåges, så der om nødvendigt kan sættes ind med tiltag, der reducerer skadesforekomsten. Rådet understreger, at overvågningen af heste ved syning og registrering af skader bør være obligatorisk for alle heste ved alle konkurrencer, og overvågningen skal hvile på et solidt fagligt opdateret grundlag, i forhold til både hestens fysiske og mentale helbred. Rådet anbefaler derfor, at der uddannes et tilstrækkeligt antal personer til at kunne foretage denne kontrol, fx som en del af dommeruddannelsen. Uddannelsen bør foregå i et uvildigt regi, dvs. der er brug for et vidensgrundlag, der udarbejdes i samarbejde med men ikke er udvalgt alene af hestesportsorganisationerne selv. Rådet anbefaler videre i forlængelse af dette, at der generelt arbejdes på at fremme en større grad af uvildighed i forbindelse med overvågning og kontrol.

Endelig understreger Rådet, at der også skal være fokus på hestens velfærd uden for selve konkurrencen, og Rådet anbefaler derfor også, at opvarmningsområderne altid overvåges, og at personer (med ovennævnte uddannelse) her pålægges ansvar for at gribe ind ved klart definerede kriterier, fx i forhold til tegn på overbelastning af hesten.

Doping og andre præstationsfremmende tiltag

Der bør efter Det Dyreetiske Råds opfattelse ikke anvendes midler, der har til hensigt at camouflere smerte og skader, eller på anden måde at fremme hestens præstation. Det gælder både i forhold til medicinering og andre tiltag, og det er da heller ikke tilladt, hverken ifølge hestebekendtgørelsens § 29 eller Dansk Ride Forbunds egne regler. Hvis en hest skades, mener Rådet, at den om nødvendigt skal behandles og ellers have den ro og genoptræning, der skal til, inden den er klar til at indgå i konkurrencer igen. Hvis hestens adfærd ønskes dæmpet eller stimuleret, bør dette ske med passende tilvænning og træning.

Det Dyreetiske Råd noterer, at der tilsyneladende ikke findes udbredt brug af doping jf. de oplyste testresultater. Rådet finder det dog vanskeligt at vurdere, om dette er et udtryk for, at der testes for lidt, eller om der rent faktisk kun sjældent anvendes doping. Rådet anbefaler derfor, at der i en periode testes betydeligt mere – også uden for konkurrence, så resultaterne afspejler de virkelige forhold. Et sådant initiativ vil formodentlig også have en præventiv effekt og være anledning til et øget fokus på brug af præstationsfremmende midler.

Rådet finder desuden, at der er behov for at se nærmere på den gråzone, hvor fx en godkendt smertebehandling betyder, at hesten kan deltage i en konkurrence, hvor den måske ellers ville have haft en nedsat præstation på grund af smerter eller ligefrem været halt. Selv om det ifølge hestebekendtgørelsens § 29 ikke er tilladt at anvende nogen form for medicinering eller behandling, som har til formål at skjule sygdomssymptomer, så hesten kan træne og deltage i konkurrencer, forbyder teksten nemlig ikke direkte, at en hest, der fx er blevet behandlet for smerter med henblik på smertedækning, efterfølgende – hvor den ikke længere viser halthed – rent faktisk vil kunne deltage i en konkurrence. Dette forudsætter dog hos Dansk Ride Forbund, at deres veterinærkonsulent godkender behandlingen forud for deltagelsen i konkurrencen, og Rådet har fået oplyst, at der kun er tale om få tilfælde årligt.

Rådet mener imidlertid ikke, at man med henvisning til behov for fx smertedækning alligevel skal kunne gøre heste "brugbare" til konkurrence, hvis hesten uden behandlingen ikke ville kunne præstere, eller præstere lige så godt. Smertebehandling kan som tidligere nævnt også øge risikoen for en potentiel skadepåvirkning. Rådet har noteret sig Fødevarestyrelsens vurdering af hensigten med hestebekendtgørelsens § 29, men Rådet anbefaler, at det præciseres direkte i bekendtgørelsen, at hvis hesten har modtaget en behandling, der vil kunne påvirke dens præstation, må den ikke deltage i konkurrencer, før virkningen af behandlingen kan forventes at være ophørt, så det sikres, at evt. symptomer ikke dæmpes af medicinen, og at hesten rent faktisk er kommet sig over sin sygdom eller skade. Rådet anbefaler derfor videre, at medicinering af sportsheste skal registreres, og at disse oplysninger skal gøres tilgængelige for de personer, der skal udføre kontrol af hestene ved konkurrencer, samt at heste, der stadig er inden for behandlingens virkningsperiode, skal afvises i at deltage.

Endelig anbefaler Rådet, at kirurgiske indgreb, der har betydning for hestens præstation, fx nervesnitning, anføres i hestepasset, og at også dette kontrolleres forud for konkurrencer, så det sikres, at Dansk Ride Forbunds eget forbud mod at deltage i konkurrence på nervesnittede heste efterleves.

6.4 Andre discipliner end dressur og springning

Under det indledende arbejde med denne udtalelse indhentede Det Dyreetiske Råd også information vedr. travsport, galopsport og sport med islandske heste. Som tidligere nævnt valgte Rådet dog af ressourcemæssige grunde at afgrænse denne udtalelses faktuelle gennemgang til eksempler fra dressur og springning. Rådet minder afslutningsvis om, at de forhold, som Rådet drøfter i denne ud-

talelse vedrørende brug af heste til sport, gælder alle hestesportsdiscipliner. Rådet vil derfor gerne understrege, at Rådet vurderer, at de fremsatte overvejelser og anbefalinger også er relevante i andre former for hestesport end de to discipliner, der har været inddraget som eksempler i denne udtalelse. Rådet tænker her især på behovet for at sikre tilstrækkelig viden vedrørende hestevelfærd og konfliktadfærd, at tegn på konfliktadfærd, smerter og ubehag indgår i bedømmelsen ved konkurrencer, og at aldersgrænser for deltagelse i konkurrencer skal fastsættes med respekt for, at hesten skal være både fysisk og mentalt klar til det pres, som konkurrencedeltagelse indebærer. Rådet finder også, at der i andre hestesportsdiscipliner er behov for nytænkning og evaluering af træningsmetoder og af behovet for og brugen af udstyr som fx bid, næsebånd, sporer og pisk. De undersøgelser, som Rådet har set, peger fx på, at problemer med mundsår i bl.a. væddeløb og hos islandske heste er på niveau med eller kan være større end det, der ses i dressur og springning. Rådet mener videre, at brug af tungebånd skal forbydes, da der her er tale om udstyr, der alene har karakter af at være et tvangsmiddel, og som må antages at påføre hesten stort ubehag (et tungebånd er fx et stykke snor eller elastik, der bindes rundt om tungen og er fæstnet ved underkæben for at holde hestens tunge på plads, typisk under væddeløb). Rådet anbefaler således, at de øvrige hestesportsdiscipliner i Danmark også evaluerer deres udøvelse af hestesport set i lyset af denne udtalelse, og at de øvrige discipliner om nødvendigt også omfattes af evt. ny lovgivning om brug af heste til sport.

Det Dyreetiske Råd understreger, at de fremsatte overvejelser og anbefalinger også gælder andre former for hestesport end dem, der er brugt som eksempler i denne udtalelse. Rådet anbefaler, at de øvrige hestesportsdiscipliner også evaluerer deres udøvelse af hestesport set i lyset af denne udtalelse, og at de om nødvendigt også omfattes af evt. ny lovgivning. Anbefalingen gælder alle øvrige hestesportsdiscipliner, ikke kun trav- og galopsport som illustreret her.

Konklusion

Det Dyreetiske Råd finder det ikke i sig selv problematisk, at heste anvendes til et formål som sport, men Rådet bemærker, at anvendelsen til sportslige formål indebærer en risiko for, at heste presses og begrænses på måder, der kan kompromittere deres velfærd. Rådet mener, at der er behov for at sætte mere fokus på, hvordan heste kan anvendes til sport samtidig med, at deres velfærd i højere grad prioriteres og tilgodeses. Rådet vurderer derfor, at praksis og traditioner omkring hestesport skal evalueres set i lyset af den viden, der er om hestes adfærd og velfærd i dag samt tidssvarende normer for hold og brug af dyr.

I forlængelse af dette anbefaler Rådet, at det sikres, at uddannelser af personer, der har ansvar for hold af heste, træning, undervisning samt afholdelse af konkurrencer, i tilstrækkelig grad dækker hestes adfærd, herunder konfliktadfærd, og er tidssvarende i forhold til viden om træningsmetoder og normer for hestevelfærd. Rådet anbefaler derfor videre, at der fastsættes regler for uddannelse af den, som er ansvarlig for et professionelt hestehold, jf. muligheden i § 22 i dyrevelfærdsloven for at stille sådanne krav.

Det Dyreetiske Råd har noteret sig, at Dansk Ride Forbund har udarbejdet en række regler og retningslinjer for brug af heste til sport. Rådet peger dog på en række uklarheder og finder, at der er behov for at gøre op med synet på hesten som en atlet og i stedet anerkende, at hestes deltagelse i konkurrencer alene handler om menneskers interesser og ambitioner. Det Dyreetiske Råd anbefaler i forlængelse af dette, at der tages et opgør med kriterierne for præmiering af hestes præstationer i en konkurrence, så man alene præmierer det, der ikke kompromitterer hestens velfærd i en grad, så der kan observeres konfliktadfærd og tegn på smerte og andet ubehag. Endelig anbefaler Det Dyreetiske Råd, at Dansk Ride Forbunds retningslinjer revideres, så alt der vedrører hestevelfærd samles på en overskuelig og let tilgængelig måde, og at der bruges simple og let forståelige betegnelser, som tydeliggør, hvad der tales om.

Nogle af Rådets anbefalinger peger allerede på behov for lovmæssige initiativer. I de øvrige anbefalinger har Rådet lagt op til, at branchen selv følger op, forudsat at dette sker umiddelbart. Hvis opfølgningen ikke sker snarest, hvor det er muligt og ellers inden for et års tid, anbefaler Rådet, at der i Danmark udarbejdes specifik lovgivning for brug af heste til sport.

Det Dyreetiske Råd har desuden drøftet følgende udvalgte fokusområder:

Hestens holdbarhed

Det Dyreetiske Råd udelukker ikke, at nogle heste kan være klar til at deltage i konkurrencer som 4-årige, men Rådet anbefaler, at aldersgrænsen hæves med minimum et år for at sikre, at hestene er blevet tilstrækkeligt tilvænnet miljøet omkring konkurrencer og har fået tid nok til at opbygge tilstrækkelig fysisk og mental styrke og robusthed, inden de skal præstere under det pres, som konkurrencedeltagelsen giver. Rådet anbefaler videre, at det skal være hestens reelle alder, der lægges til grund for deltagelse i konkurrencer og lign., dvs. hestens fødselsdag, og ikke som i dag blot kalenderåret. Rådet anbefaler også, at der i højere grad sættes fokus på rideteknik, samarbejde mellem hest og rytter, og kombinationen af rytter, hest og ambitionsniveau. Hvis man ikke ønsker at beholde hesten, når den ikke længere kan anvendes til sport eller anvendes på det ønskede niveau, anbefaler Rådet, at man tager ansvar for, hvad der så skal ske med hesten.

Opstaldning

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at hesten holdes i overensstemmelse med dens natur, fx i forhold til artsfællekontakt og muligheder for motion med fri bevægelse, og at hestens sociale behov prioriteres over menneskers behov for, at hesten kan yde en bestemt præstation. Anbefalingen om social kontakt gælder som udgangspunkt også hingste, men Rådet anerkender, at eksisterende hingstehold kan være udfordret af, at hingstene ikke er vænnet til at være sammen med andre heste. Rådet anbefaler derfor, at der her fokuseres på at ændre hingstehold fremadrettet med henblik på i højere grad at tilgodese hingstens sociale behov. Rådet anbefaler videre, at alle heste på daglig basis skal have adgang til fri bevægelse på fold, og endelig henleder Rådet opmærksomheden på, at sportsheste kan have et særligt behov for fokus på at få dækket deres behov for at tygge og fordøje grovere foderemner for at undgå at udvikle adfærdsforstyrrelser og mavesår.

Træning og konkurrencer

- *Træning*

Det Dyreetiske Råd anbefaler, at alle, der arbejder med træning og bedømmelse af heste, kender tegnene på, at hesten er fysisk eller mentalt overbelastet, og at hesten får tilstrækkelig tid til at vænne sig til håndtering og træningen samt de miljøer, den skal fungere i. Rådet understreger, at træningen ikke må påføre hesten smerte eller andet unødigt ubehag, og at selv om man ikke i alle sammenhænge kan undgå et element af tvang i omgangen med heste, skal dette stadig foregå med respekt for hestens reaktioner. Rådet anbefaler i forlængelse af dette, at der altid benyttes et så let signal som muligt for at opnå den ønskede effekt, og at hesten ikke presses ud over sine fysiske grænser. Hvis hesten ikke responderer som forventet på forsøg på indlæring og træning, bør årsagen findes, så de nødvendige tiltag kan sættes i værk, om nødvendigt ved konsultation af personer med særlig viden om træning af heste og hestevelfærd.

- *Udstyr*

Det Dyreetiske Råd er overordnet set bekymret for, om den praksis, der i nogle tilfælde ses, når heste presses i forbindelse med udøvelse af hestesport, lever op til intentionerne i lovgivningens krav om, at hesten bl.a. skal beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse og væsentlig ulempe, og at udstyr ikke må påføre hesten skader eller anvendes som tvangsmidler. Forekomsten af sår og skader som følge af brug af udstyr eller andet er efter Rådets mening uacceptabelt. Rådet anbefaler en overordnet nytænkning af brugen af udstyr, hvor udstyr og hjælpemidler gennemgås med udgangspunkt i tidssvarende normer og viden om dyrevelfærd. Rådet mener, at der er behov for at se på formålet med udstyret, og om formålet kan opnås på anden måde. Hvis udstyr findes nødvendigt, anbefaler Rådet, at det i højere grad dels præciseres, hvordan udstyret bruges korrekt, dels sanktioneres (hårdere), hvis udstyret bruges forkert, både i forbindelse med træning, konkurrencer og opvarmning. Rådet anbefaler i forlængelse af dette, at brugen af udstyr bl.a. lever op til følgende principper:

- Udstyr må alene anvendes til at vejlede hesten til at forstå, hvad den skal, ikke til tvang eller straf.
- Udstyr må ikke ændre hestens naturlige bevægelsesmønster, hæmme hestens sanser eller fysiologi, eller fastlåse en kropsdel eller hestens kroppsposition, så hesten viser tegn på fx ubehag, smerte eller konfliktadfærd, og udstyr må ikke hindre mulighederne for at kunne aflæse hestens signaler om dette.

Rådet anbefaler i første omgang, at hestesportsorganisationerne selv tager ansvar for denne evaluering, og for at anvendelsen af bestemte former for udstyr ophører, hvis brugen i praksis har karakter af en form for tvang eller anvendes til at forcere en præstationsudvikling. Rådet mener, at fokus især bør rettes mod brugen af komplekse former for bid, stramheden af næsebånd, stramning af tøjler og hjælpetøjler, samt klare kriterier for anvendelse af pisk og sporer. Rådet understreger endnu en gang, at det er uacceptabelt, at heste påføres smerte, sår og andet ubehag ved udøvelse af sportslige aktiviteter. Rådet mener, at dette skal ophøre omgående og minder i forlængelse heraf om den gældende lovgivning.

- *Transport*

Det Dyreetiske Råd hæfter sig ved, at sportsheste kan transporteres hyppigt og kan blive stressede både i forbindelse med transporten og ved opstaldning og konkurrence i nye fysiske omgivelser og sociale rammer. Rådet anbefaler, at heste vænnes til at blive transporteret, og at branchen fastsætter en øvre grænse for, i hvilket omfang en hest må være væk fra sine vante omgivelser for at deltage i konkurrencer eller være på træningsophold.

- *Overvågning*

Det Dyreetiske Råd finder, at der er behov for fokus på at nedbringe hestens risiko for at blive skadet under træning og konkurrencer. Rådet anbefaler derfor, at alle heste syns og kontrolleres for sår mm. både før og efter konkurrencer, og at der følges op, hvis en hest viser tegn på overbelastning eller har skader eller sår, samt at der også tjekkes, om hesten viser tegn på tidligere overbelastning. Rådet anbefaler videre, at skader registreres i centrale registre, og at udviklingen overvåges, så der om nødvendigt kan sættes ind med tiltag, der reducerer skadesforekomsten. Rådet understreger, at overvågningen og registreringen bør være obligatorisk for alle heste ved alle konkurrencer, og at overvågningen skal hvile på et solidt fagligt opdateret grundlag, i forhold til både hestens fysiske og mentale helbred. Rådet anbefaler derfor, at der i et uvildigt regi uddannes et tilstrækkeligt antal personer til at kunne foretage denne kontrol. Rådet anbefaler videre, at der generelt arbejdes på at fremme en større grad af uvildighed i forbindelse med overvågning og kontrol. Endelig anbefaler Rådet, at opvarmningsområderne altid overvåges, og at personer (med ovennævnte uddannelse) her pålægges ansvar for at gribe ind ved klart definerede kriterier.

- *Doping og andre præstationsfremmende tiltag*

Der bør efter Det Dyreetiske Råds opfattelse ikke anvendes medicinering eller andre tiltag, der har til hensigt at camouflere smerte og skader, eller på anden måde at fremme hestens præstation, og det er da heller ikke tilladt. Hvis en hest skades, mener Rådet, at den om nødvendigt skal behandles og ellers have den ro og genoptræning, der skal til, inden den er klar til at indgå i konkurrencer igen. Hvis hestens adfærd ønskes dæmpet eller stimuleret, bør dette ske med passende tilvænning og træning. Rådet finder det vanskeligt at vurdere, hvor udbredt brug af doping er, og anbefaler derfor, at der i en periode testes betydeligt mere, så resultaterne afspejler de virkelige forhold.

Det Dyreetiske Råd finder desuden, at der er behov for at se nærmere på gråzonen i hestebekendtgørelsens § 29. Ifølge § 29 er det ikke tilladt at anvende nogen form for medicinering eller behandling, som har til formål at skjule sygdomssymptomer, så hesten kan træne og deltage i konkurrencer. Men teksten forbyder ikke direkte, at en hest, der fx er blevet behandlet for smerter med henblik på smertedækning, efterfølgende rent faktisk vil kunne deltage i en konkurrence. Det betyder, at hesten, der har fået en godkendt smertebehandling, alligevel kan deltage i en konkurrence, hvor den måske ellers ville have haft en nedsat præstation på grund af smerter eller

ligefrem været halt. Rådet anbefaler derfor, at det præciseres direkte i bekendtgørelsen, at hvis hesten har modtaget en behandling, der vil kunne påvirke dens præstation, må den ikke deltage i konkurrencer, før virkningen af behandlingen kan forventes at være ophørt, så det sikres, at evt. symptomer ikke dæmpes af medicinen, og at hesten rent faktisk er kommet sig over sin sygdom eller skade. Rådet anbefaler derfor videre, at medicinering af sportsheste skal registreres, og at disse oplysninger skal gøres tilgængelige for dem, der skal udføre kontrol af hestene ved konkurrencer, samt at heste, der stadig er inden for behandlingens virkningsperiode, skal afvises i at deltage. Endelig anbefaler Rådet, at kirurgiske indgreb, der har betydning for hestens præstation, fx nervesnitning, anføres i hestepasset, og at også dette kontrolleres forud for konkurrencer, så det sikres, at nervesnittede heste ikke deltager.

Andre discipliner end dressur og springning

Under det indledende arbejde med denne udtalelse indhentede Det Dyreetiske Råd også information vedr. andre hestesportsdiscipliner. Rådet vil gerne understrege, at Rådet vurderer, at de fremsatte overvejelser og anbefalinger også er relevante i andre former for hestesport end de to discipliner, der har været inddraget som eksempler i denne udtalelse. Det gælder især behovet for at sikre tilstrækkelig viden, at tegn på konfliktadfærd m.m. indgår i bedømmelsen ved konkurrencer, fastsættelse af aldersgrænser, samt nytænkning og evaluering af træningsmetoder og brugen af udstyr. Rådet mener, at brug af tungebånd skal forbydes, da der her er tale om udstyr, der alene har karakter af at være et tvangsmiddel, og som må antages at påføre hesten stort ubehag. Rådet anbefaler således, at de øvrige hestesportsdiscipliner i Danmark også evaluerer deres udøvelse af hestesport set i lyset af denne udtalelse, og at de øvrige discipliner om nødvendigt også omfattes af evt. ny lovgivning om brug af heste til sport.

Bilag: Det Dyreetiske Råds udarbejdelse af denne udtalelse

Det Dyreetiske Råd har behandlet emnet i perioden november 2019 – december 2022.

Ved udarbejdelse af udtalelsen bestod Rådet af følgende medlemmer:

- Bengt Holst (formand) stået fra deltagelse i færdiggørelsen af udtalelsen)
- Jes Aagaard
- Lina Lind Christensen (fra 1. juli 2022)
- Paolo Drostby
- Pernille Hansen
- Per Jensen
- Pernille Fraas Johnsen (til og med 30. juni 2022)
- Bjarne Klausen (fra 1. juli 2022, men har af-
- Sebastian Klein
- Yke W. Kloppenburg-Oosterwoud
- Peter Mollerup (til og med 30. juni 2022)
- Lene Munksgaard
- Michael Nielsen
- Thomas Søbirk Petersen
- Lena Rohn (fra 1. juli 2022)

Det Dyreetiske Råd har i forbindelse med udarbejdelse af denne udtalelse haft møde med Janne Winther Christensen, Aarhus Universitet; Mette Uldahl, veterinærkonsulent for Dansk Ride Forbund; Mogens Christophersen, Hestens Værn; Julie Fjeldborg, Hestens Værn; Ulf Helgstrand, Dansk Ride Forbund; Julie Taylor, Epona TV; Kirsten Alexa Hansen, hestetræner; Stine Weinreich, Dansk Islandshesteforening; Peter Knudsen, Dansk Galop; Nick Elsass, Dansk Galop; Klaus Storm, Dansk Travsports Centralforbund; og Jørgen Kold, SEGES. Rådet har desuden modtaget bistand vedr. faktuelle oplysninger fra Angelique Kaaterud, Agria Dyreforsikring. Rådet takker for hjælpen med afdækning af emnet. Rådet takker endvidere Janne Winther Christensen, Mette Uldahl, Mogens Christophersen, Julie Fjeldborg, Ulf Helgstrand, Julie Taylor og Kirsten Alexa Hansen for bemærkninger til tidligere udkast til de faktuelle dele af udtalelsen, samt hjælp til afklaring af spørgsmål undervejs i arbejdet med udtalelsen. Endelig vil Det Dyreetiske Råd gerne sige tak til Janne Winther Christensen og Mette Uldahl for bistand vedr. faglig vurdering ved udvælgelse af fotos. Foto s. 33 af mundsår er venligst udlånt af Mette Uldahl. De øvrige fotos er fra Colourbox.

Det Dyreetiske Råd er opmærksomt på, at beslutningen om at vælge fotos fra Colourbox betyder, at billederne ikke nødvendigvis er taget i Danmark, og derfor, udover den ønskede pointe, kan illustrere forhold, der ikke er gældende i Danmark eller opfylder danske krav. Rådet har her prioriteret at bruge fotos, der ikke udstiller genkendelige danske personer eller heste, da Rådet ønsker, at fokus holdes på de beskrevne forhold og problemområder. Rådet bemærker desuden, at hestene på mange af billederne, ud over den ønskede illustration jf. fototeksten, viser tegn på mulig smerte, ubehag og/eller konfliktadfærd, (som vist og beskrevet på billederne med fokus på dette). Dette skal ikke tages som udtryk for, at sådanne tegn nødvendigvis forekommer i de pågældende situationer, men Rådet ønsker med illustrationerne at øge opmærksomheden på disse tegn og på, at det kan være tilfældet.

Litteratur

Det Dyreetiske Råd har ved udarbejdelsen af udtalelsen konsulteret en række relevante videnskabelige artikler og andet materiale. Den nyeste og for Rådet væsentligste del af litteraturen er anført herunder. Se også henvisningsnoter i teksten (i den elektroniske udgave af udtalelsen indeholder noterne links til de nævnte kilder).

Campbell, M.L.H. (2021): An Ethical Framework for the Use of Horses in Competitive Sport: Theory and Function. *Animals*, 11(6), 1725.

<https://doi.org/10.3390/ani11061725><https://doi.org/10.3390/ani11061725>

Christensen, J.W.; Bathellier, S.; Rhodin, M.; Palme, R.; Uldahl, M. (2020): Increased Rider Weight Did Not Induce Changes in Behavior and Physiological Parameters in Horses. *Animals*, 10(1), 95.

<https://doi.org/10.3390/ani10010095>

Condon V.M.; McGreevy, P.D.; McLean, A.N.; Williams, J.M.; Randle, H. (2022): Associations between commonly used apparatus and conflict behaviors reported in the ridden horse in Australia. *Journal of Veterinary Behavior*, 49, 1–14.

<https://doi.org/10.1016/j.jveb.2021.10.014>

Furtado, T.; Preshaw, L.; Hockenhuil, J.; Wathan, J.; Douglas, J.; Horseman, S.; Smith, R.; Pollard, D.; Pinchbeck, G.; Rogers, J.; Hall, C. (2021): How Happy Are Equine Athletes? Stakeholder Perceptions of Equine Welfare Issues Associated with Equestrian Sport. *Animals*, 11(11), 3228.

<https://doi.org/10.3390/ani11113228>

Fødevarestyrelsen (2019): EU Platform for dyrevelfærd: Retningslinjer for god dyrevelfærdspraksis for hold, pasning, uddannelse og brug af heste.

<https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Dyrevelfaerd%20og%20veterinaermedicin/Dyrevelf%C3%A6rd/Hest/Retningslinjer%20for%20god%20dyrevelf%C3%A6rdspraksis.pdf>

Gehlen H., Krumbach K., Thöne-Reineke C. (2021): Keeping Stallions in Groups – Species-Appropriate or Relevant to Animal Welfare? *Animals*, 11(5), 1317.

<https://doi.org/10.3390/ani11051317>

Górecka-Bruzda, A.; Kosinska, I.; Jaworski, Z.; Jezierski, T.; Murphy, J. (2015): Conflict behavior in elite show jumping and dressage horses. *Journal of Veterinary Behavior*, 10(2), 137-146.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jveb.2014.10.004>

Higgins, G. (2016): Hestens biomekanik – en unik visuel vejledning til forbedring af hestens præstation. *Turbine*.

International Society for Equitation Science (ISES) (2015): Position statement on the alterations of the horse's head and neck posture in equitation.

<https://www.equitation-science.com/posstat-head-position> (*Forkortet version online*)

International Society for Equitation Science (ISES) (2018): Position statement on aversive stimuli in horsetraining.

<https://www.equitation-science.com/posstat-aversive-stimuli>

International Society for Equitation Science (ISES) (2019): Position statement on restrictive nosebands.

<https://www.equitationscience.com/posstat-noseband>

Lesimple, C. (2020): Indicators of Horse Welfare: State-of-the-Art. *Animals*, 10(2), 294.

<https://doi.org/10.3390/ani10020294>

Lesimple, C.; Reverchon-Billot, L.; Galloux, P.; Stomp, M.; Boichot, L.; Coste, C.; Henry, S.; Hausberger, M. (2020): Free movement: A key for welfare improvement in sport horses? *Applied Animal Behaviour Science*, 225, 104972.

<https://doi.org/10.1016/j.applanim.2020.104972>

Mellor, D.J. (2020): Mouth Pain in Horses: Physiological Foundations, Behavioural Indices, Welfare Implications, and a Suggested Solution. *Animals*, 10(4), 572.

<https://doi.org/10.3390/ani10040572>

Pérez-Manrique, L.; León-Pérez, K.; Zamora-Sánchez, E.; Davies, S.; Ober, C.; Wilson, B.; McGreevy, P. (2020): Prevalence and Distribution of Lesions in the Nasal Bones and Mandibles of a Sample of 144 Riding Horses. *Animals*, 10(9), 1661.

<https://doi.org/10.3390/ani10091661>

Robinson, N.; Bye, T.L. (2021): Noseband and poll pressures underneath bitted and bitless bridles and the effects on equine locomotion. *Journal of Veterinary Behavior*, 44, 18–24.

<https://doi.org/10.1016/j.jveb.2021.05.002>

Rogers, C.W.; Gee, E.K.; Dittmer, K.E. (2021): Growth and Bone Development in the Horse: When Is a Horse Skeletally Mature? *Animals*, 11(12), 3402.

<https://doi.org/10.3390/ani11123402>

Taylor, J. (2022): 'I Can't Watch Anymore'. *Epona Media A/S*.

Toft, K.; Kjeldsen, S.T.; Otten, N.D.; van Galen, G.; Fjeldborg, J.; Sinding, M.; Hansen, S. (2020): Evaluation of Dynamic Structural Disorders in the Upper Airways and Applied Rein Tension in Healthy Dressage Horses During Riding in Different Gaits and Head Neck Positions. *Journal of Equine Veterinary Science*, 87, 102934.

<https://doi.org/10.1016/j.jevs.2020.102934>

Uldahl, M.; Clayton, H.M. (2019): Lesions associated with the use of bits, nosebands, spurs and whips in Danish competition horses. *Equine Veterinary Journal*, 51(2), 154–162.

<https://doi.org/10.1111/evj.12827>

Uldahl, M.; Bundgaard, L.; Dahl, J.; Clayton, H.M. (2022): Pre-Competition Oral Findings in Danish Sport Horses and Ponies Competing at High Level. *Animals*, 12(5), 616.

<https://doi.org/10.3390/ani12050616>

Uldahl, M.; Bundgaard, L.; Dahl, J.; Clayton, H.M. (2022): Assessment of Skin and Mucosa at the Equine Oral Commissures to Assess Pathology from Bit Wear: The Oral Commissure Assessment Protocol (OCA) for Analysis and Categorisation of Oral Commissures. *Animals*, 12(5), 643.

<https://doi.org/10.3390/ani12050643>

